

Έργο:

Διευκόλυνση της τουριστικής ανάκαμψης μετά την
COVID-19, Ελλάδα

Δραστηριότητα:

*Μέτρηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον
τουρισμό και ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών
παρακολούθησης*

Παραδοτέο:

Έκθεση κατευθυντήριων γραμμών για την
παρακολούθηση των επιπτώσεων στον τουρισμό

Απρίλιος 2022

Ευχαριστίες

Η παρούσα έκθεση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριότητας «Μέτρηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό και ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών παρακολούθησης», στο πλαίσιο του κοινού έργου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΠΟΤ) με τίτλο «Ελλάδα: Δέσμη συνεργασίας τεχνικής βοήθειας για την τουριστική ανάκαμψη μετά την COVID-19 – Διευκόλυνση της τουριστικής ανάκαμψης μετά την COVID-19.

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη οφείλουμε στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) για τη χρηματοδότηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, και ειδικότερα στην κα Marilena Vuiu και τον κ. Γιώργο Μαλτέζο, τόσο για τη βοήθεια που παρείχαν στον ΠΟΤ για την υλοποίηση της δραστηριότητας και για τη συνολική εμπιστοσύνη που επέδειξαν στη διάρκεια της συνεργασίας.

Η δραστηριότητα δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί με επιτυχία χωρίς τη συμμετοχή του Υπουργείου Τουρισμού. Ο ΠΟΤ θα ήθελε να ευχαριστήσει ιδιαίτερα την Δρ. Παναγιώτα Διονυσοπούλου, Γενική Διευθύντρια Τουριστικής Πολιτικής, την κα Σταυρούλα Κεφάλα, Προϊσταμένη Έρευνας, την κα Ευτυχία-Χριστίνα Αϊβαλιώτου, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Τμήματος Στατιστικών Τουρισμού και όλους τους συμμετέχοντες, για τη συνεχή υποστήριξη και την άριστη συνεργασία.

Τέλος, από την πλευρά του ΠΟΤ, η μελέτη αυτή διεξήχθη από την Εμπειρογνώμονα Στατιστικών Τουρισμού κα Ana Rivas, υπό την επίβλεψη της κας Vanessa Satur και του κ. Marcel Leijzer, Διευθυντών του ΠΟΤ και του κ. Νικολάου Γκολφινόπουλου, Senior Project Specialist του ΠΟΤ.

Όλοι οι εμπλεκόμενοι ελπίζουν ότι η παρούσα έκθεση θα διαφωτίσει τον τρόπο με τον οποίο οι στατιστικές τουρισμού μπορούν να βοηθούν την Ελλάδα να παρακολουθεί τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία και τους προορισμούς της χώρας και να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων των ενδιαφερόμενων μερών, ειδικά όταν αντιμετωπίζονται έκτακτες καταστάσεις κρίσης.

Αποποίηση ευθύνης

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα δημοσίευση είναι οι απόψεις των συντακτών και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) ή του Συμβουλίου των Διοικητών της ή των κυβερνήσεων που εκπροσωπούν, ούτε τις απόψεις και τις πολιτικές του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ) ή της Γραμματείας του.

Η ΕΤΑΑ και ο ΠΟΤ δεν εγγυώνται την ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται στην παρούσα δημοσίευση και δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν συνέπειες από τη χρήση τους. Η αναφορά συγκεκριμένων εταιρειών ή προϊόντων δεν συνεπάγεται ότι αυτά εγκρίνονται ή συνιστώνται από την ΕΤΑΑ ή τον ΠΟΤ κατά προτίμηση έναντι άλλων παρόμοιου χαρακτήρα που δεν αναφέρονται.

Τυχόν χαρακτηρισμός ή αναφορά σε συγκεκριμένη επικράτεια ή γεωγραφική περιοχή, ή χρήση του όρου «χώρα» στο παρόν έγγραφο, δεν συνεπάγεται ότι η ΕΤΑΑ ή ο ΠΟΤ προτίθενται να εκφράσουν κρίση σχετικά με το νομικό ή άλλο καθεστώς οποιασδήποτε επικράτειας ή περιοχής. Οι ονομασίες που χρησιμοποιούνται και η παρουσίαση του υλικού σε αυτή τη δημοσίευση δεν συνεπάγονται την έκφραση οποιωνδήποτε απόψεων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης ή της Γραμματείας του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού σχετικά με το νομικό καθεστώς οποιασδήποτε χώρας, επικράτειας, πόλης ή περιοχής, ή των αρχών της ή σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων ή των ορίων της.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Εισαγωγή	8
Ετοιμότητα για το μέλλον: πιθανά σενάρια	10
1.1 Προκαταρκτικά μεθοδολογικά ζητήματα	10
1.2 Γενικές πληροφορίες και δεδομένα	12
1.3 Πιθανά σενάρια και προβλέψεις.....	33
Κατευθυντήριες γραμμές για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στον τουρισμό	38
1.1 Διακυβέρνηση, συνεργασία και διοργανικός συντονισμός: Ο ρόλος των στατιστικών τουρισμού και των συστημάτων πληροφοριών των χωρών στη διαχείριση της κρίσης της νόσου COVID-19.....	38
1.2 Η ανάγκη μέτρησης της βιωσιμότητας του τουρισμού	51
1.3 Ενίσχυση της ψηφιοποίησης των διαδικασιών και της ανάλυσης της στατιστικής παραγωγής	55
1.4 Ενσωμάτωση νέων στατιστικών λειτουργιών για τη μελέτη και παρακολούθηση των κατηγοριών τουρισμού προτεραιότητας.....	60
1.5 Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού για την Ελλάδα	63
1.6 Εμβάθυνση του προσδιορισμού και της μέτρησης της πλευράς παραγωγής	66
1.7 Ομάδα διαβούλευσης για τον τουρισμό	68
1.8 Ομάδα διαβούλευσης για τον εγχώριο τουρισμό	70
1.9 Αναθεώρηση και επικαιροποίηση του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΜΗΤΕ) του Υπουργείου Τουρισμού.....	72
1.10 Ενσωμάτωση νέων μεταβλητών στην έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα» (ΕΛΣΤΑΤ)	74
1.11 Προτεινόμενα μέτρα: συνοπτικός πίνακας	76

Κατάλογος συντομογραφιών

ΙΠ	Ισοζύγιο Πληρωμών
CAGR	Σύνθετος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
IRTS 2008	International Recommendations for Tourism Statistics 2008
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΔΛΤ	Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού
ΠΟΤ	Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών

Κατάλογος γραφημάτων και πινάκων

Γράφημα 1: Συνοπτικός πίνακας με τα κύρια ελλείμματα και μειονεκτήματα που εντοπίστηκαν στην έκθεση αξιολόγησης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό.....	13
Γράφημα 2: Επικαιροποιημένη πρόβλεψη του Eurocontrol για το 2021-2027, σενάρια αεροπορικής κίνησης για την περιοχή της ΕΕ. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	17
Γράφημα 3: Επικαιροποιημένη πρόβλεψη του Eurocontrol για το 2021-2027, σενάρια αεροπορικής κίνησης για την Ελλάδα. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)	18
Γράφημα 4: Αναμενόμενες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ταξιδιωτική συμπεριφορά των ευρωπαίων πολιτών. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	20
Γράφημα 5: Τάσεις ζήτησης για την ευρωπαϊκή και την ελληνική αγορά από το Έκτακτο βαρόμετρο «Η στάση των ευρωπαίων απέναντι στον τουρισμό	

2022. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά) (Μέγ. 3 απαντήσεις, % ανά χώρα, EL=Ελλάδα).	24
Γράφημα 6: Ευρωπαϊκός Κόμβος Πρόβλεψης Κρουσμάτων COVID-19, στοιχεία για την Ελλάδα (Απρίλιος – Μάιος 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	27
Γράφημα 7: Ευρωπαϊκός Κόμβος Πρόβλεψης Θανάτων COVID-19, στοιχεία για την Ελλάδα (Απρίλιος – Μάιος 2022) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	28
Γράφημα 8: Συνολική εικόνα εμβολιασμού του συνολικού πληθυσμού στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ (1η Ιουλίου 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	29
Γράφημα 9: Συνολική εικόνα εμβολιασμού του συνολικού πληθυσμού στην Ελλάδα (1η Ιουλίου 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)	30
Γράφημα 10: Ανάλυση διεθνών αφίξεων στην Ελλάδα (εκατομμύρια) 2005-2021. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	31
Γράφημα 11: Τρία πιθανά σενάρια για τον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα, 2022-2024.....	33
Γράφημα 12: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022-2024, Θετικό σενάριο.....	34
Γράφημα 13: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022- 2024, Ήπιο σενάριο.	35
Γράφημα 14: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022-2024, Δυσμενές σενάριο.....	37

Γράφημα 15: DATAESTUR πίνακας εργαλείων ενεργητικής ακρόασης, Ισπανία.	40
Γράφημα 16: Πίνακας εργαλείων ποσοστών πληρότητας πτήσεων, SITUR, Δομινικανή Δημοκρατία.....	41
Γράφημα 17: Μεγάλα δεδομένα που καταγράφονται από φορείς του τουρισμού, διαδικτυακές ταξιδιωτικές πηγές και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά).....	44
Γράφημα 18: Βασικά μεγάλα δεδομένα που καταγράφονται από παρόχους μη τουριστικών υπηρεσιών. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά) ..	45

Εισαγωγή

Στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, σημειώθηκαν διάφορες σοβαρές έκτακτες καταστάσεις διαφορετικής φύσης σε τουριστικούς προορισμούς: τρομοκρατικές επιθέσεις, έκτακτα υγειονομικά περιστατικά, όπως οι ιοί MERS-CoV και SARS, καταστροφές που σχετίζονταν με το φυσικό περιβάλλον, όπως μεταξύ άλλων τυφώνες, σεισμοί, ηφαιστειακές εκρήξεις, κ.λπ. Σε τέτοιες δύσκολες καταστάσεις, έχει αποδειχθεί ότι ο τουριστικός κλάδος είναι ιδιαίτερα ανθεκτικός, επιδεικνύοντας εξαιρετική αντοχή, κυρίως λόγω της υψηλής προσαρμοστικότητάς του. Οι διαδικασίες αντίδρασης σε έκτακτες καταστάσεις προξενούν διαρθρωτικές και λειτουργικές αλλαγές διαφορετικού εύρους στο οικοσύστημα του τουριστικού κλάδου, οι οποίες συχνά ενσωματώνονται στο παραγωγικό σύστημα αφού λήξει η έκτακτη κατάσταση και, ως εκ τούτου, ο τουρισμός αναδύεται ενισχυμένος και καλύτερα προετοιμασμένος για την αντιμετώπιση μελλοντικών κρίσεων.

Αυτή είναι η περίπτωση της πανδημίας COVID-19, με τη διαφορά ότι πρόκειται για μια νέα κρίση παγκόσμιας εμβέλειας, που δεν περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη περιοχή, αλλά επηρεάζει όλους τους προορισμούς στον πλανήτη, και ότι ακόμη και το 2022 εξακολουθεί να θέτει νέες προκλήσεις και αβεβαιότητες, ειδικά για τον τουριστικό κλάδο, ίσως τον πλέον πληττόμενο οικονομικό τομέα, λόγω της φύσης της δραστηριότητάς του.

Η αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης και η έξοδος από αυτή με περισσότερες δυνάμεις είναι ζωτικής σημασίας για μια χώρα όπως η Ελλάδα, όπου ο τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην εθνική οικονομία και την απασχόληση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση έχει δρομολογήσει διάφορες πρωτοβουλίες και έργα για τον σκοπό αυτό, από μια ολιστική και ευρεία προοπτική. Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν έγγραφο παρουσιάζει μια σειρά συστάσεων σχετικά με μία πλευρά αυτής της

ανάκαμψης: τη μέτρηση της τουριστικής δραστηριότητας και των διαφόρων πτυχών της βάσει διαφορετικών σεναρίων, καλύπτοντας ειδικότερα τις ιδιαίτερες ανάγκες σε μια παρατεταμένη περίοδο κρίσης, όπως αυτή της COVID-19. Στόχος είναι να συμβάλει στο σύστημα μέτρησης της τουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα ως χρήσιμο εργαλείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα και της διαχείρισης των προορισμών (που συνδέεται ήδη με τη βιωσιμότητα), καθώς και της ανθεκτικότητας του κλάδου και της ικανότητάς του να αντιμετωπίζει και να διαχειρίζεται τις επιπτώσεις διαφόρων κρίσεων.

Οι συστάσεις που προτείνονται εδώ βασίζονται στα διδάγματα που αντλήθηκαν στη διάρκεια της πανδημίας, καθώς και στην ανάλυση των επίκαιρων στατιστικών και γνώσεων για τον τουρισμό της Ελλάδας. Το παρόν έγγραφο βασίζεται στην προηγούμενη έκθεση που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της εν λόγω δραστηριότητας, δηλαδή την «Έκθεση Αξιολόγησης των Επιπτώσεων της COVID-19 στον Τουρισμό».

Ετοιμότητα για το μέλλον: πιθανά σενάρια

1.1 Προκαταρκτικά μεθοδολογικά ζητήματα

Οι κατευθυντήριες γραμμές παρακολούθησης σχεδιάζονται με βάση την αξιολόγηση διαφόρων σεναρίων (θετικό, ήπιο, δυσμενές) για χρονικό ορίζοντα 1 ή 2 ετών. Για την παρούσα αξιολόγηση σεναρίων, δίνεται έμφαση στη βασική μεταβλητή που καθορίζει τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις για την τουριστική δραστηριότητα στην Ελλάδα, η οποία είναι η άφιξη των διεθνών ταξιδιωτών. Ως εκ τούτου, ο σχεδιασμός πιθανών σεναρίων (θετικού, ήπιου, δυσμενούς) που συνέβαλαν στη διαμόρφωση των κατευθυντήριων γραμμών παρακολούθησης των επιπτώσεων στον τουρισμό της παρούσας έκθεσης, βασίστηκε στις ακόλουθες πηγές/ εισροές:

- το αποτέλεσμα της αξιολόγησης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό,
- τις τάσεις του διεθνούς και εγχώριου τουρισμού,
- τις επιδημιολογικές προοπτικές,
- την αντίληψη της κατάστασης από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που ερωτήθηκαν,
- την ανάλυση και τις προβλέψεις διεθνών αφίξεων

Οι ανωτέρω εισροές αναλύονται περαιτέρω στην ενότητα 1.2: Γενικές πληροφορίες και δεδομένα.

Από την εκτίμηση της διεθνούς ζήτησης, μπορεί να αναμένεται ότι οι άλλοι δείκτες (απασχόληση, έσοδα, ΑΕγχΠ τουρισμού και λοιποί) θα εξελιχθούν αναλόγως, αλλά επί του παρόντος δεν είναι δυνατόν να υπολογιστούν αυτές οι τιμές και να γίνουν μελλοντικές προβλέψεις τους, καθώς η Ελλάδα δεν διαθέτει ακόμη Δορυφόρο Λογαριασμό Τουρισμού (ΔΛΤ) .

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά στις κατευθυντήριες γραμμές παρακολούθησης για τη μέτρηση των επιπτώσεων της COVID-19 ή οποιουδήποτε άλλου εξωγενούς παράγοντα, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τη μέτρηση των επιπτώσεων της πανδημίας. Στην πραγματικότητα, οι προτάσεις έχουν έναν ευρύτερο στόχο: να ενισχύσουν και να βελτιώσουν το σύστημα στατιστικών, ώστε το ελληνικό Υπουργείο Τουρισμού και οι αρμόδιες αρχές να είναι σε θέση να μετρούν καλύτερα τις επιπτώσεις οποιουδήποτε εξωγενούς παράγοντα, και έτσι να βελτιώσουν την ανθεκτικότητα και την ανταγωνιστικότητά τους. Τα σενάρια που παρουσιάζονται παρακάτω λαμβάνουν υπόψη τις τάσεις που καταγράφηκαν μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2022 στον τομέα τουρισμού της Ελλάδας. Ανεξάρτητα από το τελικό σενάριο, οι βασικοί δείκτες απόδοσης (KPI) που προτείνονται πρέπει να μετρούνται, ώστε να παράγονται οι αναγκαίες πληροφορίες για τον τουρισμό ώστε να αξιολογείται η πρόοδος και να βελτιώνεται η ακρίβεια των μελλοντικών προβλέψεων. Ενόψει μιας κρίσης, ανεξάρτητα από το είδος και την ένταση, το εθνικό σύστημα στατιστικών για την παρακολούθηση και τη μέτρηση του ελληνικού κλάδου τουρισμού πρέπει να είναι σε θέση να μετρά αυτές τις επιπτώσεις, καθώς και να παρέχει σχετικές και επικαιροποιημένες πληροφορίες **εγκαιρώς** στους αρμόδιους λήψης αποφάσεων. Τα προτεινόμενα μέτρα νοούνται ως στοιχείο ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουρισμού.

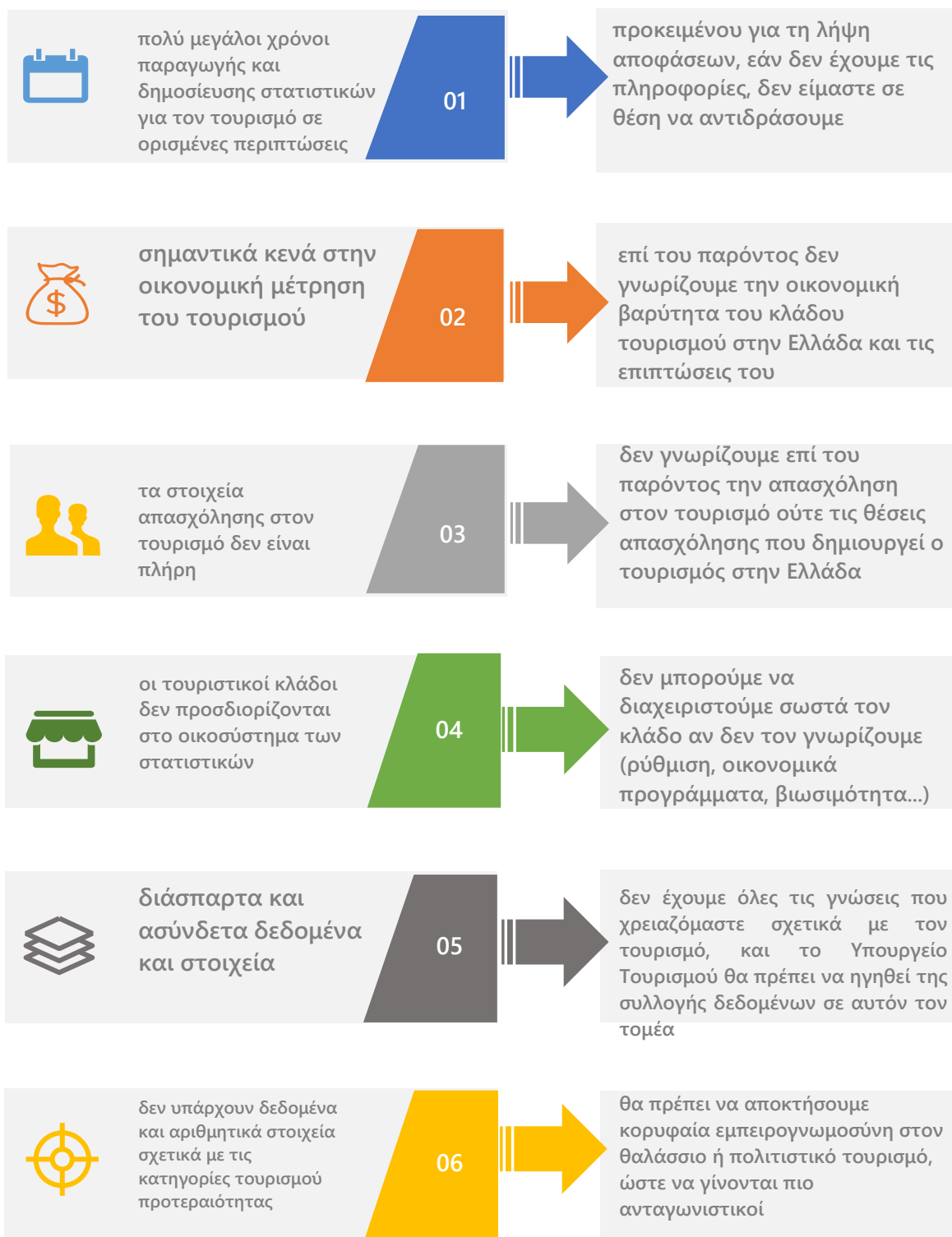
1.2 Γενικές πληροφορίες και δεδομένα

α. Αποτελέσματα της αξιολόγησης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό¹

Η προηγούμενη έκθεση «Αξιολόγηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό» αναλύει τις επιπτώσεις της πανδημίας στην προσφορά και ζήτηση του ελληνικού κλάδου τουρισμού, με βάση επίσημες πηγές. Η ανάλυση αυτή επέτρεψε τον εντοπισμό διαφόρων ελλείψεων στην παραγωγή δεδομένων και τομέων που χρήζουν βελτίωσης καθώς, στην παρούσα φάση, παρεμποδίζουν τη μέτρηση των επιπτώσεων. Ως εκ τούτου, η βελτίωση του ελληνικού συστήματος στατιστικών για τον τουρισμό πρέπει να ξεκινήσει με την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται οι ελλείψεις και τα προβλήματα που εντοπίστηκαν.

¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα θέματα αυτά, μπορείτε να ανατρέξετε στην έκθεση με τίτλο «Αξιολόγηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό», η οποία εκπονήθηκε ξεχωριστά στο πλαίσιο του ίδιου κοινού προγράμματος της ΕΤΑΑ και του ΠΟΤ.

Γράφημα 1: Συνοπτικός πίνακας με τα κύρια ελλείμματα και μειονεκτήματα που εντοπίστηκαν στην έκθεση αξιολόγησης των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό.

β. Σενάρια και προβλέψεις για την αεροπορική κίνηση

Στην περίπτωση της Ελλάδας, και με βάση τους υπολογισμούς που έγιναν χρησιμοποιώντας το Dashboard και τα στοιχεία για το 2021² του ΙΝΣΕΤΕ, οι αεροπορικές αφίξεις αντιπροσώπευαν το 76,4% (συμπεριλαμβανομένων των οδικών αφίξεων μέσω μεθοριακών σταθμών και εξαιρουμένων των κρουαζιερόπλοιων). Αυτό αποδεικνύει ότι τρεις στους τέσσερις τουρίστες καταφθάνουν αεροπορικώς, γεγονός που καθιστά τη χρήση σεναρίων και προβλέψεων αεροπορικής κίνησης πολύ σημαντική για την Ελλάδα.

Η ανάλυση της αεροπορικής κίνησης στο παρόν κεφάλαιο βασίζεται σε στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol). Ο Eurocontrol είναι ένας διεθνής οργανισμός με αντικείμενο την επίτευξη της ασφαλούς και απρόσκοπτης διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ο Eurocontrol, ο οποίος ιδρύθηκε το 1960, έχει επί του παρόντος 44 κράτη μέλη, συνεργάζεται με τις εθνικές αρχές, τους παρόχους υπηρεσιών αεροναυτιλίας, τους πολιτικούς και στρατιωτικούς χρήστες του εναέριου χώρου, τα αεροδρόμια και άλλους οργανισμούς. Οι δραστηριότητές του περιλαμβάνουν όλες τις λειτουργίες αεροναυτιλίας από πύλη σε πύλη: στρατηγική και τακτική διαχείριση ροής, εκπαίδευση ελεγκτών, περιφερειακό έλεγχο του εναέριου χώρου, τεχνολογίες και διαδικασίες θωράκισης ασφαλείας και είσπραξη τελών αεροναυτιλίας. Συνεπώς, αποτελεί πολύ σημαντική πηγή στατιστικών στοιχείων για τον τουρισμό, η οποία θα πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη η εξάρτηση της Ελλάδας από τις αεροπορικές αφίξεις τουριστών.

² <https://insete.gr/bi/air-and-road-arrivals/?lang=en>

Τα στοιχεία κυκλοφορίας που συλλέγονται αφορούν τον αριθμό των πτήσεων, συμπεριλαμβανομένων επιβατικών και εμπορικών.

Οι προβλέψεις που χρησιμοποιεί ο Eurocontrol για τα επόμενα έτη βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα, καθώς και στα επιχειρησιακά σχέδια όλων των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, με βάση προβλέψεις ζήτησης και άλλες μεταβλητές. Πρόκειται, λοιπόν, για προβλέψεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόβλεψη της διεθνούς ζήτησης, αν και είναι γνωστό ότι οι διακυμάνσεις του αριθμού επιβατών έπονται με κάποια καθυστέρηση των διακυμάνσεων στους αριθμούς πτήσεων. Κατά συνέπεια, για τον υπολογισμό του σεναρίου, εφαρμόστηκε μια εκτιμώμενη χρονική απόκλιση (κεφάλαιο 1.3).

Πρόβλεψη για την Περιφέρεια της ΕΕ (κύρια αγορά προέλευσης για την Ελλάδα):

Σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις του Eurocontrol για την περίοδο 2021-2027, η αεροπορική κίνηση αναμένεται να ανακάμψει στα επίπεδα του 2019 έως το τέλος του 2023.

Όπως δηλώνει ο Eurocontrol³:

«Στο παρακάτω διάγραμμα: το «υψηλό σενάριο» προβλέπει ότι η εκστρατεία εμβολιασμού θα συνεχιστεί τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως, με τα εγκεκριμένα εμβόλια να παραμένουν αποτελεσματικά, μεταξύ άλλων κατά των παραλλαγών. Με μια συντονισμένη διαπεριφερειακή προσέγγιση, οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί χαλαρώνουν, με τις περισσότερες διαπεριφερειακές

³ <https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-forecast-update-2021-2027>

ροές να επαναλαμβάνονται έως τα μέσα του 2022. Τα επαγγελματικά ταξίδια ανακάμπτουν γρήγορα σε αυτό το σενάριο.

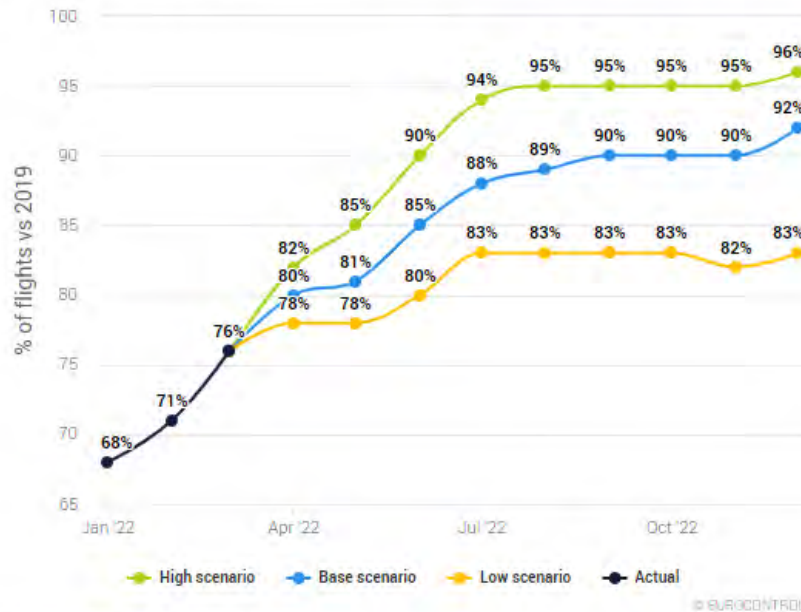
Το «βασικό σενάριο» είναι παρόμοιο, αλλά με τις ροές εκτός Ευρώπης να ανακάμπτουν μάλλον πιο αργά (εν μέρει ως αποτέλεσμα της έλλειψης συντονισμένης διαπεριφερειακής προσέγγισης) και με τα επαγγελματικά ταξίδια να ανακάμπτουν στα προ της COVID-19 επίπεδα μόλις το 2023.

Το «χαμηλό σενάριο» εξετάζει τον αντίκτυπο αρκετών κινδύνων αρνητικών εξελίξεων, όπως τα χαμηλά/ανομοιογενή ποσοστά εμβολιασμού, η ανάγκη για νέα εμβόλια ως αποτέλεσμα της εμφάνισης παραλλαγών, η επαναφορά του περιορισμού κυκλοφορίας και παρόμοιων μέτρων, η συνέχιση ή η εκ νέου επιβολή ταξιδιωτικών περιορισμών, οι οικονομικοί κίνδυνοι, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών τιμών ενέργειας και η μακροπρόθεσμα μειούμενη τάση των ανθρώπων για αεροπορικά ταξίδια.

Μια νέα μηνιαία πρόβλεψη επικαιροποιήθηκε από το Eurocontrol τον Απρίλιο του 2022, δείχνοντας συνέχιση των πρόσφατων θετικών τάσεων, ιδίως κατά την περίοδο των διακοπών του καλοκαιριού του 2022, φτάνοντας το 89% της κίνησης του 2019 μέχρι τον Αύγουστο στο βασικό σενάριο, με το επίπεδο αυτό να αυξάνεται ελαφρά μέχρι το τέλος του έτους στο 92%.

Γράφημα 2: επικαιροποιημένη πρόβλεψη του Eurocontrol για το 2021-2027, σενάρια αεροπορικής κίνησης για την περιοχή της ΕΕ. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

EUROCONTROL Traffic Scenarios for *Europe 2022 Traffic as a % of 2019

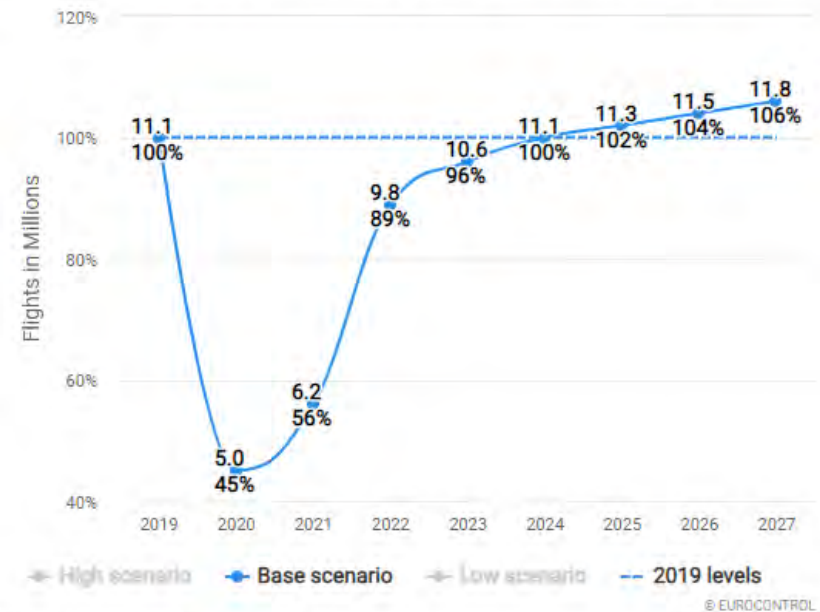

*Europe = ECAC 44 Member States

Date: April 2022

Πηγή: Eurocontrol

EUROCONTROL 7-year forecast for *Europe 2021-2027 Actual and future IFR movements, % traffic compared to 2019

*Europe = ECAC 44 Member States

Date: October 2021

Πρόβλεψη για τις αεροπορικές μεταφορές στην Ελλάδα:

Τα δεδομένα κίνησης στο παρακάτω γράφημα προβλέπουν ανάκαμψη των πτήσεων στην Ελλάδα σε σχέση με το έτος βάσης 2019. Παρόλο που τα τελευταία δημόσια διαθέσιμα στοιχεία για την Ελλάδα αφορούν το 2021, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η τρέχουσα αίσθηση στην Ελλάδα είναι ότι ο τουρισμός θα φτάσει και ενδεχομένως θα υπερβεί τα επίπεδα του 2019.

Σήμερα τα στοιχεία για την Ελλάδα αποκαλύπτουν πολύ υψηλότερες προσδοκίες ανάκαμψης, έτσι ώστε η πρόβλεψη για το 2023 είναι πιθανό να επιτευχθεί το 2022.

Γράφημα 3: Επικαιροποιημένη πρόβλεψη του Eurocontrol για το 2021-2027, σενάρια αεροπορικής κίνησης για την Ελλάδα. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Eurocontrol

γ. Τάσεις τουριστικής ζήτησης: Περιοχή ΕΕ

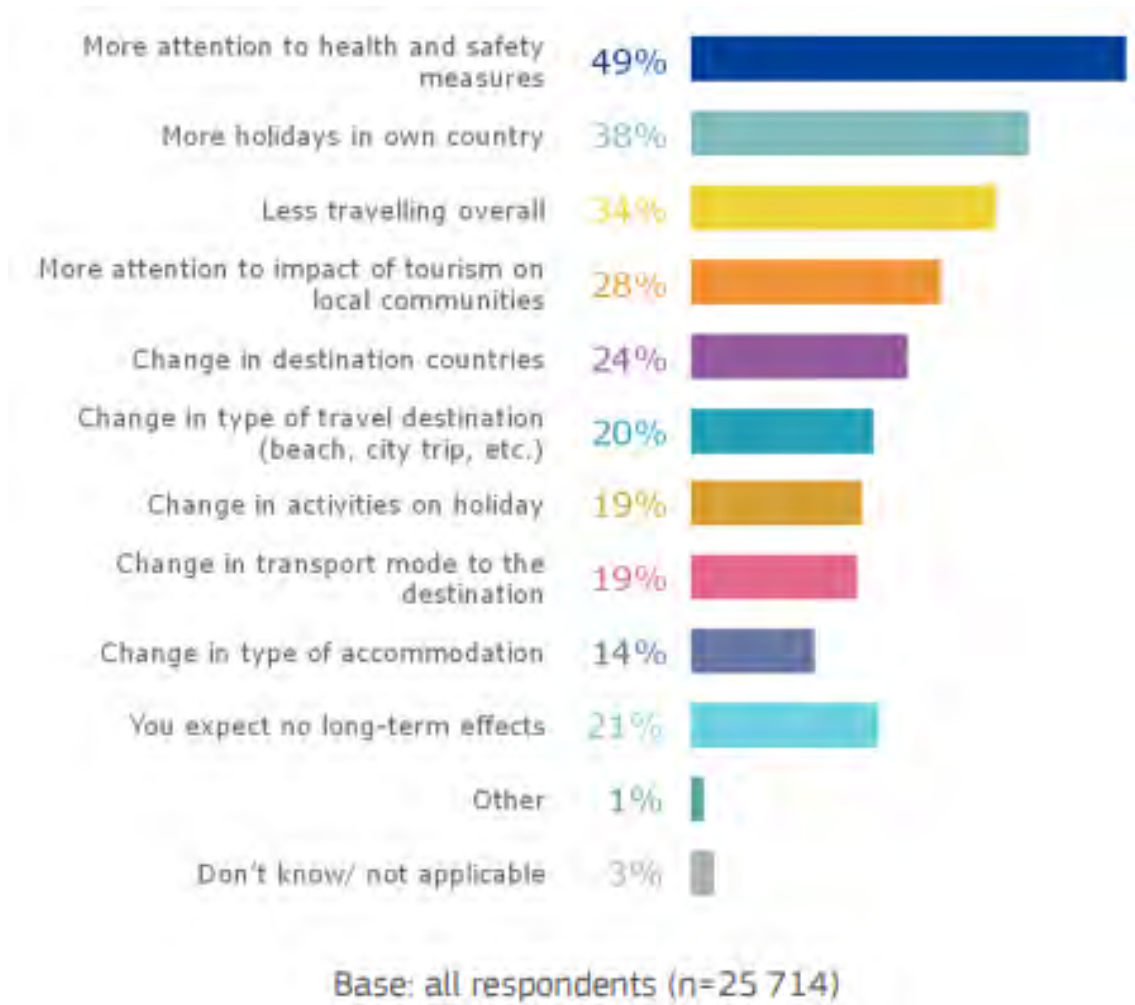
Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο «Η στάση των Ευρωπαίων απέναντι στον τουρισμό»⁴

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την έρευνα μικρής κλίμακας του Έκτακτου Ευρωβαρόμετρου στα τέλη της δεκαετίας του '80. Οι έκτακτες έρευνες διεξάγονται κατά καιρούς σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, περιορίζοντας ή διευρύνοντας περιστασιακά το εύρος των εμπλεκόμενων χωρών σε συνάρτηση με συγκεκριμένα θέματα. Οι συνεντεύξεις διεξάγονται τηλεφωνικά στην αντίστοιχη εθνική γλώσσα και το μέγεθος του δείγματος διατηρείται στους 500 ερωτηθέντες ανά χώρα.

Η τελευταία έρευνα (Νοέμβριος 2021) «Η στάση των Ευρωπαίων απέναντι στον τουρισμό» δείχνει τις αναμενόμενες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στη ταξιδιωτική συμπεριφορά των Ευρωπαίων πολιτών.

⁴ Λήψης της έκθεσης: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-12/EU-attitudes-tourism-report.pdf>

Γράφημα 4: Αναμενόμενες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ταξιδιωτική συμπεριφορά των ευρωπαίων πολιτών. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Έκτακτο Ευρωβαρόμετρο 449, Νοέμβριος 2021.

Κύρια ευρήματα:

Ταξιδιωτική συμπεριφορά:

- Πριν από την πανδημία COVID-19, οι πολίτες της ΕΕ, στην πλειονότητά τους, οκτώ στους δέκα ερωτηθέντες, ταξίδευαν για αναψυχή ή εργασία. Από αυτούς, το 43% δήλωσε ότι το έκανε «αρκετές φορές το χρόνο» ή «μία ή δύο φορές το χρόνο» (37%). Τέλος, από όλους τους ερωτηθέντες, λιγότεροι από ένας στους δέκα δήλωσαν συχνότητα ταξιδιού «μία φορά κάθε λίγα χρόνια».

- Κατά τον προγραμματισμό των διακοπών, τα είδη των καταλυμάτων που είναι πιθανότερο να λάβουν υπόψη τους οι πολίτες της ΕΕ είναι τα επαγγελματικά καταλύματα (ξενοδοχεία ή B&B) και οι οικογενειακές πανσιόν (42%), τα ιδιωτικά καταλύματα (εξοχική κατοικία ή διαμέρισμα) όπου η κράτηση γίνεται απευθείας με τον ιδιοκτήτη (33%) και η διαμονή στο σπίτι φίλου ή συγγενή (30%). Επιτρέπονταν πολλαπλές απαντήσεις. Συνολική τιμή 105%
- Η μεγάλη πλειονότητα των πολιτών της ΕΕ αναμένει ότι η πανδημία COVID-19 θα έχει κάποιου είδους μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ταξιδιωτική συμπεριφορά τους – μόνο το 21% δεν αναμένει καθόλου μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι λόγω της πανδημίας άρχισαν να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στα μέτρα υγείας και ασφάλειας (49%), να κάνουν περισσότερες διακοπές στη χώρα τους (38%) και να ταξιδεύουν λιγότερο συνολικά (34%).

Προτιμώμενα κανάλια κρατήσεων και πηγές πληροφόρησης για τον ταξιδιωτικό προγραμματισμό:

- Κατά την οργάνωση των ταξιδιωτικών και τουριστικών δραστηριοτήτων τους, οι πολίτες της ΕΕ συνήθως βασίζονται σε διαδικτυακές πλατφόρμες για υπηρεσίες επαγγελματικών καταλυμάτων, όπως ξενοδοχεία και B&B (31%), ακολουθούμενες από διαδικτυακές πλατφόρμες που συνδυάζουν ταξιδιωτικές υπηρεσίες, όπως καταλύματα, ενοικιάσεις αυτοκινήτων, πτήσεις κ.λπ. (25%).
- Οι offline μέθοδοι οργάνωσης ταξιδιωτικών και τουριστικών δραστηριοτήτων, ωστόσο, παραμένουν σημαντικές: Το 24% των ερωτηθέντων είναι πιθανότερο να οργανώσουν το ταξίδι τους μέσω κάποιου γνωστού τους, ενώ το 19% είναι πιθανότερο να κάνουν κράτηση σε ταξιδιωτικό γραφείο ή εταιρεία υπηρεσιών μετακίνησης.

- Όταν οι ερωτηθέντες κάνουν ταξιδιωτικά σχέδια, η προτιμώμενη πηγή πληροφόρησης είναι «συστάσεις από φίλους, συναδέλφους ή συγγενείς» (56%), ακολουθούμενη από «προσωπική εμπειρία» (37%) και «ιστότοπους που συλλέγουν κριτικές και αξιολογήσεις από ταξιδιώτες» (34%). Επιτρέπονταν πολλαπλές απαντήσεις. Συνολική τιμή άνω του 100%

Βασικοί λόγοι για την επιλογή προορισμού:

- Οι πολίτες της ΕΕ είναι πιθανότερο να βασίσουν την απόφασή τους για έναν ταξιδιωτικό προορισμό σε τρεις πτυχές: τα «πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος στον προορισμό» (44%), την «τιμή του συνολικού ταξιδιού» και το «φυσικό περιβάλλον στον προορισμό» (και τα δύο 43%).
- Ο τέταρτος και πέμπτος σημαντικότερος λόγος για την επιλογή προορισμού από τους ερωτηθέντες είναι οι «διαθέσιμες δραστηριότητες στον προορισμό» (30%) και η «προσβασιμότητα υπηρεσιών και δραστηριοτήτων για όλους» (24%).

Γνώμες για τα βιώσιμα ταξίδια:

- Κατά μεγάλη πλειονότητα, οι πολίτες της ΕΕ (82%) είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν τουλάχιστον ορισμένες από τις ταξιδιωτικές και τουριστικές τους συνήθειες ώστε να είναι πιο βιώσιμες, ενώ το 15% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι δεν είναι διατεθειμένοι να το πράξουν.
- Οι δράσεις που είναι περισσότερο πρόθυμοι να αναλάβουν οι πολίτες της ΕΕ είναι η κατανάλωση προϊόντων τοπικής προέλευσης κατά τις διακοπές (55%), η μείωση των αποβλήτων κατά τη διάρκεια των διακοπών (48%), τα ταξίδια εκτός της τουριστικής περιόδου αιχμής (42%) και τα ταξίδια σε λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς (41%).

Μικρότερα μερίδια των πολιτών της ΕΕ είναι διατεθειμένα να αλλάξουν τον τρόπο που ταξιδεύουν και κάνουν τουρισμό ώστε να είναι πιο βιώσιμος, πληρώνοντας περισσότερα, είτε για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (35%) είτε προς όφελος της τοπικής κοινότητας (33%).

- Κατά τον προγραμματισμό ενός ταξιδιού και την αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τη βιωσιμότητα ή την προσβασιμότητα, οι πολίτες της ΕΕ είναι πιθανό να δυσκολευτούν να αποκτήσουν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με το αποτύπωμα άνθρακα των επιλογών μεταφοράς – το 48% πιστεύει ότι είναι πολύ ή μάλλον δύσκολο να βρεθούν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με αυτήν την πτυχή, σε σύγκριση με το 33% που το θεωρεί πολύ ή μάλλον εύκολο.
- Οι ερωτηθέντες δυσκολεύονται επίσης συχνά να λάβουν πληροφορίες σχετικά με τις δεσμεύσεις βιωσιμότητας των προορισμών (43% έναντι 41% που το βρίσκουν εύκολο), την προσβασιμότητα του προορισμού από άτομα με αναπηρία ή με μειωμένη κινητικότητα (39% έναντι 39% που το βρίσκουν εύκολο) και τις πιστοποιήσεις βιωσιμότητας των καταλυμάτων (38% έναντι 46% που το βρίσκουν εύκολο).

Όπως δείχνει η ανάλυση, υπάρχουν διαφορετικές μεταβλητές στις προθέσεις της ζήτησης για ταξίδια, οι οποίες στο μέλλον θα λειτουργήσουν ως παράγοντες επιβράδυνσης ή επιτάχυνσης. Η Ελλάδα έχει αναπτύξει σημαντικά μέτρα για την ελαχιστοποίηση των παραγόντων επιβράδυνσης (ως δικλίδες ασφαλείας) και βρίσκεται στη διαδικασία ενίσχυσης των παραγόντων επιτάχυνσης, όπως η αυξανόμενη ευαισθησία της ζήτησης προς τον τουρισμό με γνώμονα τη βιωσιμότητα.

δ. Τάσεις τουριστικής ζήτησης: Εγχώριος και εξερχόμενος τουρισμός

Οι τάσεις της τουριστικής ζήτησης που αναλύονται παρακάτω αφορούν μόνο τους κατοίκους της Ελλάδας για δύο κύριες κατηγορίες: τον εγχώριο τουρισμό και τον εξερχόμενο τουρισμό.

Γράφημα 5: Τάσεις ζήτησης για την ευρωπαϊκή και την ελληνική αγορά από το Έκτακτο βαρόμετρο «Η στάση των ευρωπαίων απέναντι στον τουρισμό 2022. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά) (Μέγ. 3 απαντήσεις, % ανά χώρα, EL=Ελλάδα).

Προτιμήσεις καταλυμάτων:

	Commercial accommodation (hotel, B&B) with board included	Commercial accommodation (hotel, B&B) without board	Private accommodation (booked directly from the owner)	Your own property or second home	Staying at a friend's or relative's place	A place organised via an online platform without payment (e.g. "couch surfing")	Camp site or holiday village	Another type of accommodation
EU27	42	25	33	17	30	8	18	2
EL	50	31	35	44	38	6	10	1

Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις λόγω της πανδημίας:

	More attention to health and safety measures	More holidays in own country	Less travelling overall	More attention to impact of tourism on local communities	Change in destination countries	Change in type of travel destination	Change in activities on holiday	Change in transport mode to the destination	Change in type of accommodation	You expect no long-term effects
EU27	49	38	34	28	24	20	19	19	14	21
EL	88	56	60	62	44	38	44	42	32	4

Προτιμώμενα κανάλια κρατήσεων:

	Online listings of private housing offerings (rooms, apartments)	Online platforms for professional accommodation services	Online platforms combining travel services	Website of a hotel, airline company	Over the phone	Over the counter (travel agency or transportation company)	Through someone you know	On-site (at the destination)	Another method
EU27	19	31	25	24	17	19	24	14	4
EL	26	38	30	22	33	16	32	13	2

Προτιμώμενες πηγές πληροφόρησης:

	Recommendations from friends, colleagues or relatives	Personal experience	Websites collecting reviews and ratings from travellers	Website or social media page of the service provider	Information from travel agencies	Information from tourism offices	Newspaper, radio, TV	Paid for guidebooks and magazines	Online influencers and blogs	Destination promotion campaigns	Other
EU27	56	37	34	21	15	13	12	9	9	5	2
EL	67	38	44	27	14	11	12	11	10	5	1

Βασικοί λόγοι για την επιλογή προορισμού:

	Cultural offerings at the destination	Natural environment in the destination	The price of the overall trip	Activities available in the destination	Accessibility of services and activities for all	Clear information on health and safety guidelines	Destination promotes eco-friendly practices	Destination can be reached by low-impact transport	Local population involved in tourism activities	Sustainability certification of accommodation and attractions	Something else
EU27	44	43	43	30	24	20	15	14	13	11	6
EL	50	57	57	25	27	27	12	17	11	12	2

Ετοιμότητα για αλλαγή των ταξιδιωτικών συνηθειών ώστε να είναι πιο βιώσιμες:

	Consume locally sourced products on holiday	Reduce waste while on holiday	Take holidays outside of the high tourist season	Travel to less visited destinations	Choose transport options based on ecological impact	Pay more to protect the natural environment	Reduce water usage on holiday	Contribute to carbon-offsetting activities	Pay more to the benefit of the local community	I am not prepared to change my habits
EU27	55	48	42	41	36	35	35	34	33	15
EL	77	70	66	63	50	52	52	50	47	12

Ευκολία εύρεσης πληροφοριών σχετικά με τη βιωσιμότητα ή την προσβασιμότητα:

	Appropriateness of destinations/ attractions for children	How to engage in authentic local activities	Local sourcing of food in restaurants	Eco-friendly tourism activities at the destination	Sustainability certifications of the accommodations	Sustainability commitments of destinations	Accessibility of destination for persons with disabilities or with reduced mobility	Carbon footprint of transportation options
EU27	64	63	57	56	46	41	39	33
EL	70	62	71	62	40	34	37	27

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι οι ταξιδιωτικές τάσεις της ελληνικής εγχώριας ζήτησης δεν είναι πολύ διαφορετικές από εκείνες άλλων ευρωπαϊκών αγορών. Γίνεται κατανοητό ότι η εγχώρια ζήτηση είναι πιο ευαίσθητη στον παράγοντα τιμή και περισσότερο προσηλωμένη στην τοπική ανάπτυξη.

ε. Επιδημιολογικές προοπτικές

Ο οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων» ενημερώνει ότι έως τις 4 Απριλίου 2022, 3.114.591 άνθρωποι είχαν μολυνθεί από την COVID-19 στην Ελλάδα και 27.838 έχουν χάσει τη ζωή τους από αυτήν την αιτία.

Η συχνότητα των κρουσμάτων στην Ελλάδα κορυφώθηκε στις αρχές του 2022, όπως συνέβη και στους περισσότερους ευρωπαϊκούς προορισμούς, λόγω της τεράστιας και ραγδαίας εξάπλωσης της παραλλαγής Όμικρον, εγείροντας νέους συναγερμούς και επιβραδύνοντας τα ταξίδια και τον τουρισμό. Από τότε και μέχρι σήμερα, τα κρούσματα στην Ελλάδα μειώνονται, με περιστασιακές αυξήσεις. 67.501 κρούσματα καταγράφηκαν την εβδομάδα 9 έως 16 Απριλίου, αριθμός που, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ευρωπαϊκού Κόμβου Πρόβλεψης Κρουσμάτων για τις 14 Μαΐου (μέγιστη περίοδος υπολογισμού), αναμενόταν να μειωθεί κατά 62,3% σε 25.479 περιπτώσεις. Ωστόσο, στα τέλη Ιουνίου, η Ελλάδα κατέγραψε αύξηση κρουσμάτων COVID-19. Σε κάθε περίπτωση, χάρη σε ένα ποσοστό εμβολιασμού (πρώτος πλήρης κύκλος εμβολιασμού, χωρίς αναμνηστική δόση) 72,3% στις 30 Ιουνίου 2022 στην Ελλάδα (που ακολουθεί τον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 72,7%) , τα προληπτικά μέτρα για τη νόσο COVID-19 αίρονται σταθερά, όπως και οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί.

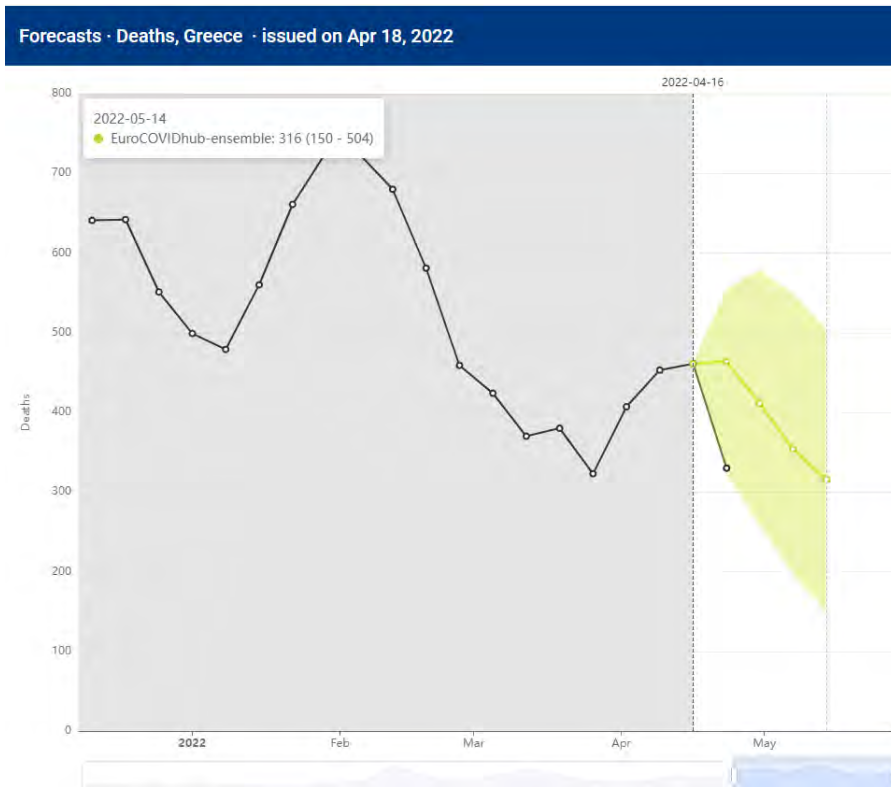
Ενώ οι ειδικοί αναμένουν ότι ο ιός θα ενταχθεί στην ομάδα των κοινών αναπνευστικών ιών χωρίς σημαντικές συνέπειες, πρέπει να είμαστε

προσεκτικοί απέναντι σε διάφορους άγνωστους παράγοντες και αβέβαιες προοπτικές.

Γράφημα 6: Ευρωπαϊκός Κόμβος Πρόβλεψης Κρουσμάτων COVID-19, στοιχεία για την Ελλάδα (Απρίλιος – Μάιος 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

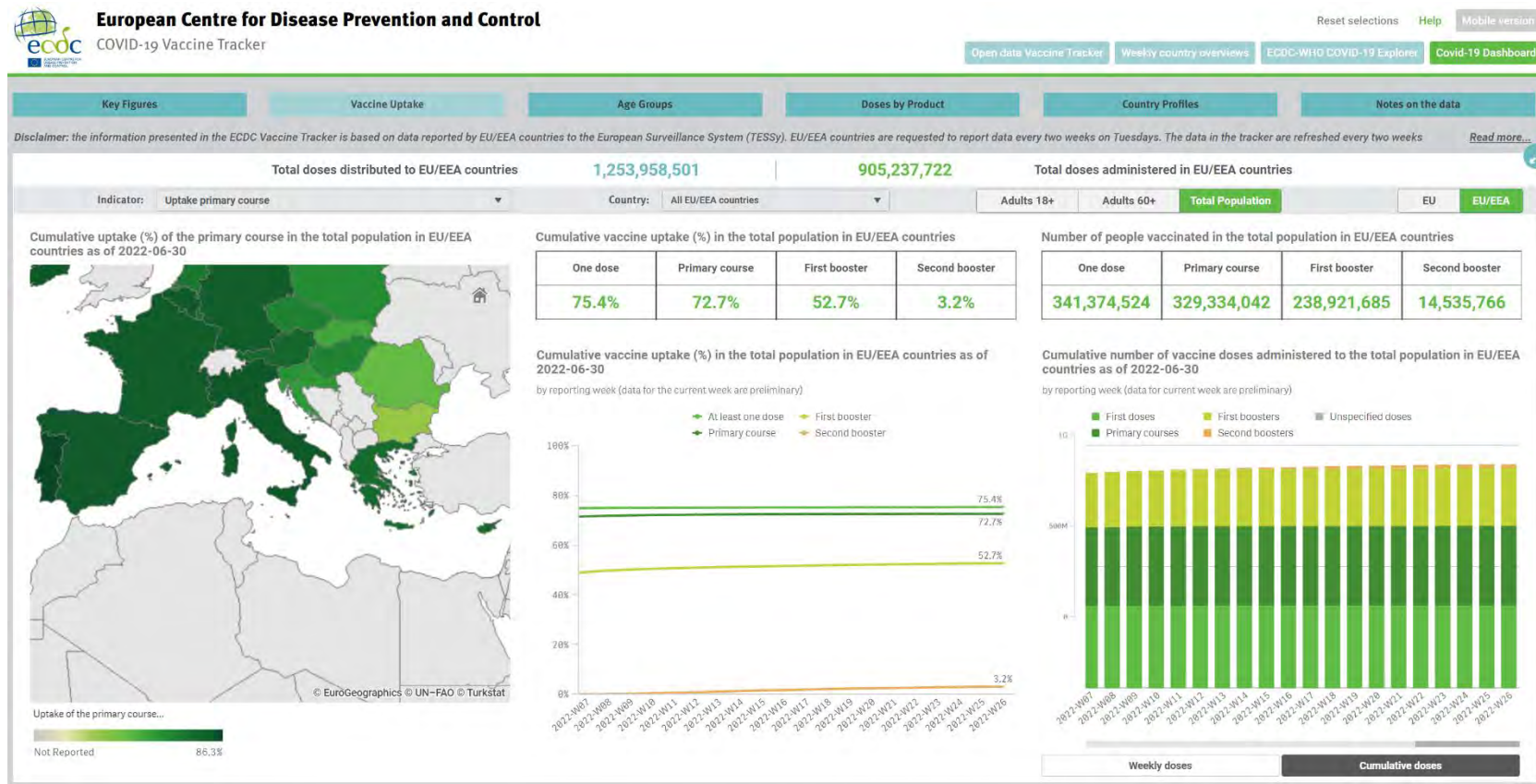

Γράφημα 7: Ευρωπαϊκός Κόμβος Πρόβλεψης Θανάτων COVID-19, στοιχεία για την Ελλάδα (Απρίλιος – Μάιος 2022) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

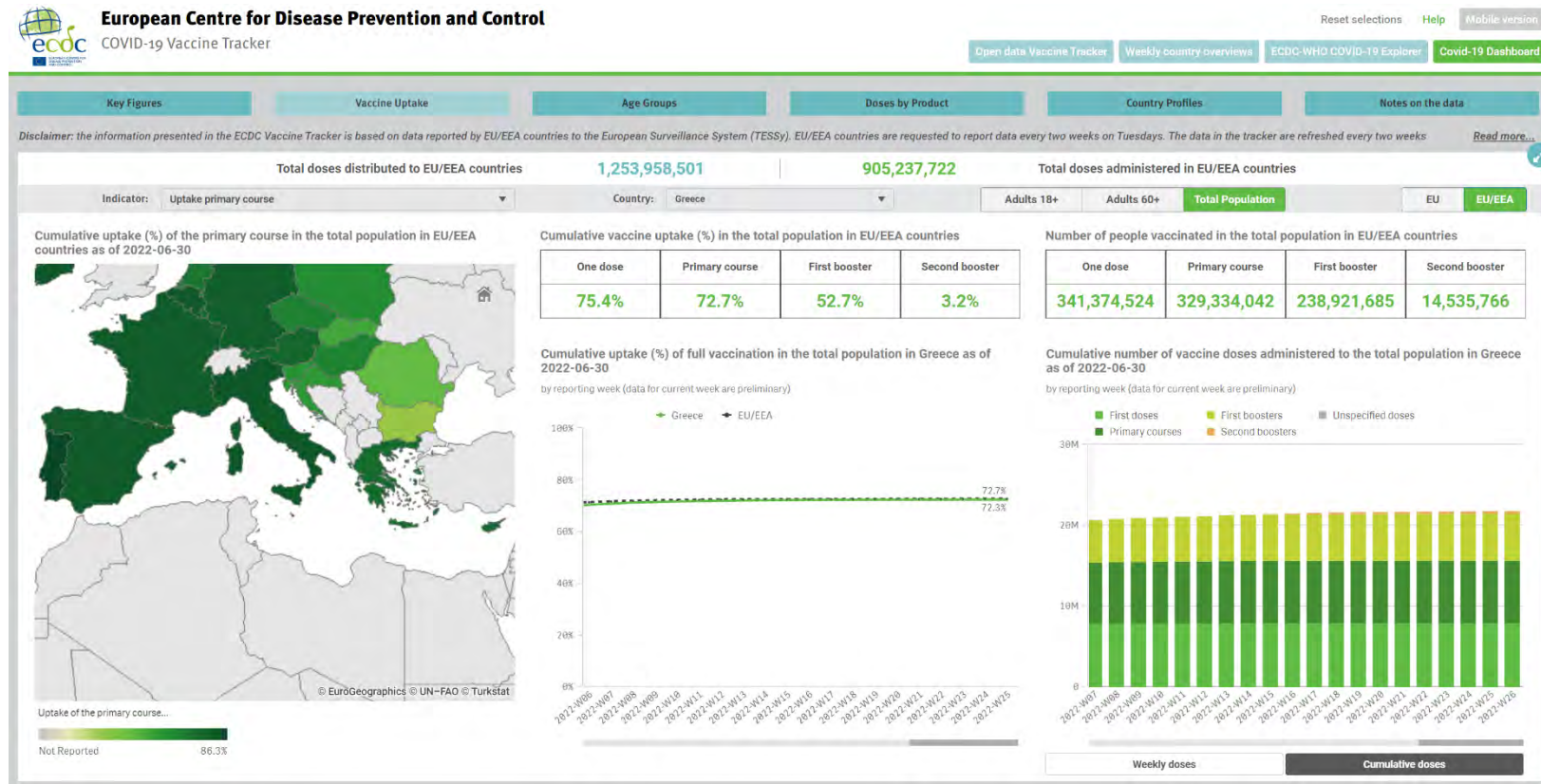
Πηγή: Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Γράφημα 8: Συνολική εικόνα εμβολιασμού του συνολικού πληθυσμού στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ (1η Ιουλίου 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Γράφημα 9: Συνολική εικόνα εμβολιασμού του συνολικού πληθυσμού στην Ελλάδα (1η Ιουλίου 2022). (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

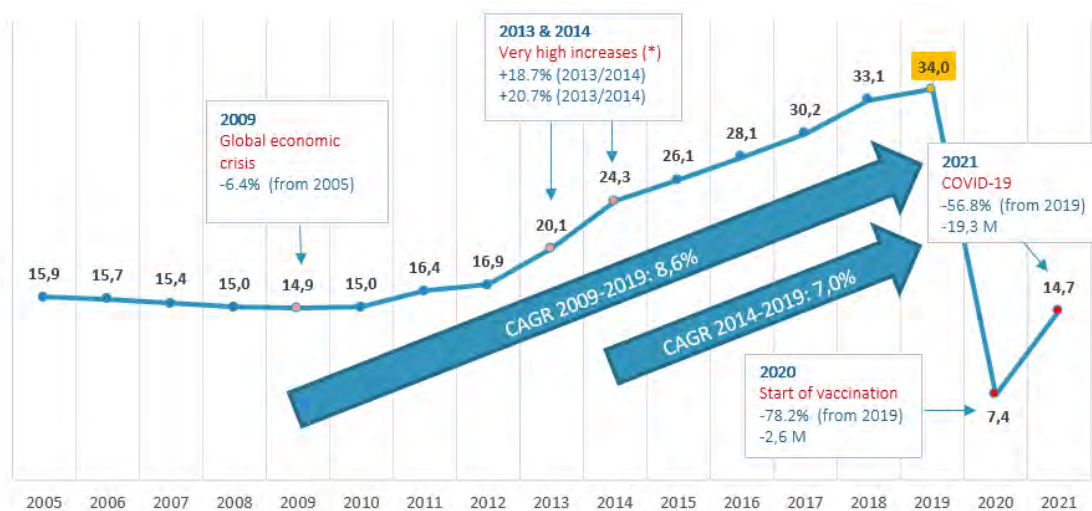
στ. Η αντίληψη της κατάστασης από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που ερωτήθηκαν

Κατά τον καθορισμό της βαρύτητας των διαφόρων μεταβλητών για τον καθορισμό των σεναρίων, ελήφθησαν υπόψη οι μελλοντικές αντιλήψεις που εξέφρασαν οι διάφοροι παράγοντες που ερωτήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτών των μηνών. Τα ενδιαφερόμενα μέρη εκπροσωπούσαν θεσμικούς, επιχειρηματικούς και πανεπιστημιακούς φορείς.

ζ. Ανάλυση της διεθνούς ζήτησης στην Ελλάδα

Το παρακάτω γράφημα δείχνει τη εξέλιξη - με επεξηγηματικές σημειώσεις - των διεθνών αφίξεων τουριστών από το 2005 μέχρι σήμερα.

Γράφημα 10: Ανάλυση διεθνών αφίξεων στην Ελλάδα (εκατομμύρια) 2005-2021. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή στοιχείων: Τράπεζα της Ελλάδας

Βασικά στοιχεία (βάσει του Γραφήματος 10):

- 2009: Όπως και σε άλλους προορισμούς, οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης άρχισαν να γίνονται αισθητές και ο αριθμός των διεθνών αφίξεων μειώθηκε. Η Ελλάδα δέχθηκε 1,025 εκατομμύρια λιγότερους τουρίστες από το προηγούμενο έτος.
- 2013 και 2014: Το 2013, περισσότεροι από 20 εκατομμύρια τουρίστες επισκέφθηκαν την Ελλάδα, αριθμοί που δεν έχουν παρατηρηθεί από τότε που η Αθήνα διοργάνωσε τους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες το 2004. Επίσης, οι αφίξεις τουριστών το 2014 ξεπέρασαν το φράγμα των 24 εκατομμυρίων. Ενώ οι αφίξεις ξένων τουριστών σημείωναν μεγάλη άνοδο, η ιδιωτική εγχώρια ζήτηση παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα.

() [Πού είναι το *;] Το 2014 ξεκίνησε μια σταθερή επιβράδυνση της ανάπτυξης, επομένως για τον υπολογισμό των σεναρίων χρησιμοποιήθηκε το CAGR 2014-2019, το οποίο ήταν 7%.*

- 2019: τη χρονιά αυτή καταγράφηκε πρωτοφανής αριθμός αφίξεων (πάνω από 34 εκατομμύρια), μετά από συνεχή αύξηση τα τελευταία 10 χρόνια. Ο σύνθετος μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης κατά τη δεκαετία 2009-2019 ήταν 8,6% ετησίως. Κατά τη μελέτη του αντίκτυπου της πανδημίας, το 2019 αποτελεί το έτος αναφοράς για τη μέτρηση της πτώσης ή της ανάκαμψης.
- 2020: Η πανδημία προκάλεσε δραστική συνολική μείωση των μετακινήσεων των ταξιδιωτών. Η Ελλάδα δέχθηκε μόνο 7,4 εκατομμύρια διεθνείς αφίξεις.
- 2021: Με την ανακάλυψη των εμβολίων κατά της Covid και την έναρξη των εκστρατειών εμβολιασμού στην Ελλάδα και τις ευρωπαϊκές χώρες, ξεκίνησε μια σημαντική ανάκαμψη των αφίξεων, ειδικά το τελευταίο

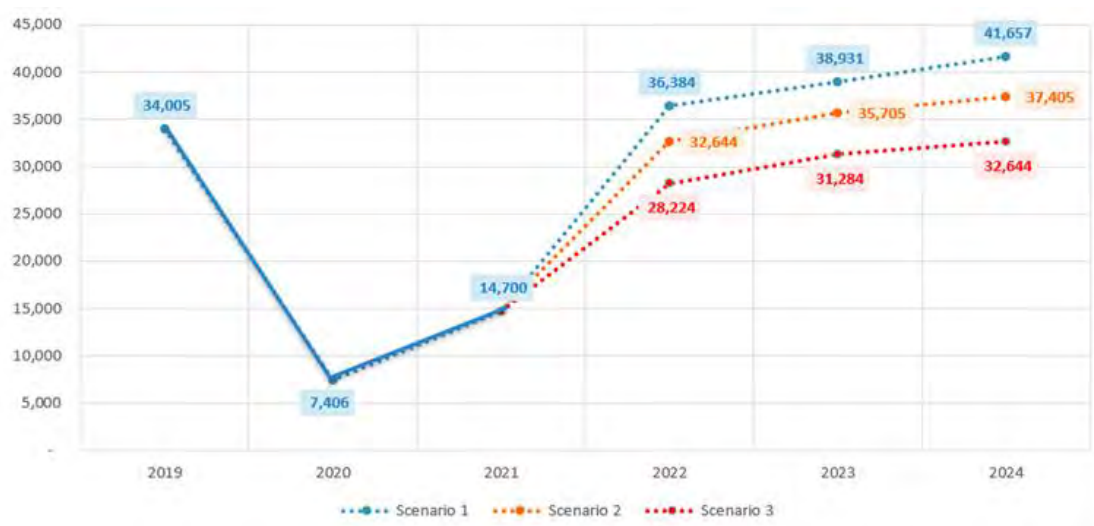
τρίμηνο του έτους. Ο συνολικός αριθμός αφίξεων διατηρήθηκε στα 18,7 εκατομμύρια, σημειώνοντας πτώση 57% σε σύγκριση με το έτος αναφοράς του 2019.

- 2022: Δεν υπάρχουν ακόμη στοιχεία για το 2022, αλλά όλα δείχνουν ταχεία επιτάχυνση των ταξιδιών εντός των ευρωπαϊκών αγορών, λόγω των υψηλών ποσοστών εμβολιασμού, της μεγαλύτερης αγοραστικής δύναμης ως αποτέλεσμα της εξοικονόμησης χρημάτων λόγω των μέτρων κατά της Covid, και της έντονης διάθεσης για ταξίδια μετά την πανδημία.

1.3 Πιθανά σενάρια και προβλέψεις

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τρία πιθανά σενάρια διεθνών αφίξεων τουριστών στην Ελλάδα για τα επόμενα χρόνια, με βάση τις μεταβλητές και τα δεδομένα που μελετήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο:

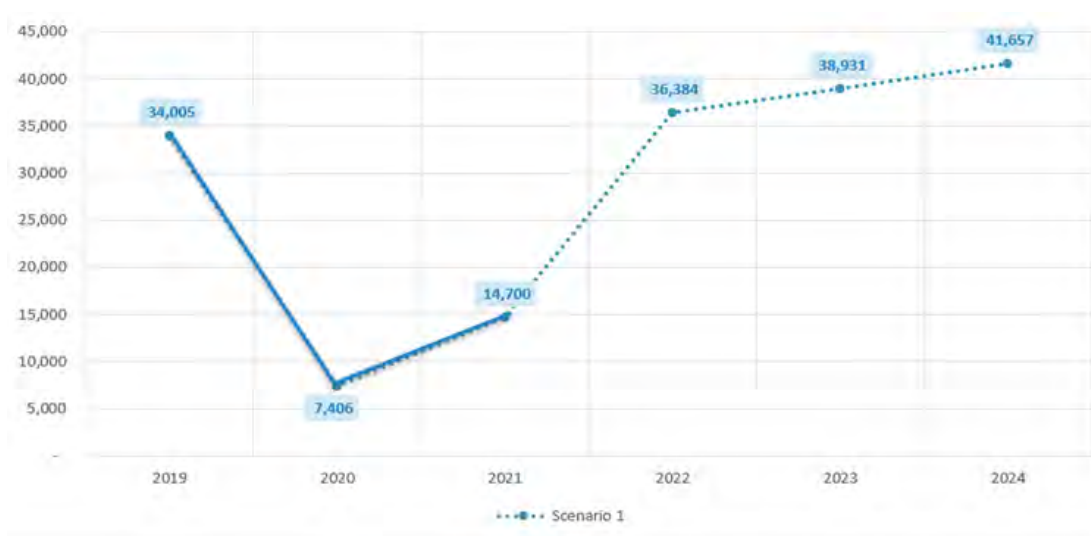
Γράφημα 11: Τρία πιθανά σενάρια για τον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα, 2022-2024.

1.3.1 Θετικό σενάριο (1)

Το *θετικό σενάριο* υποθέτει ότι, από το 2022 και μετά, η διεθνής ζήτηση στην Ελλάδα ανακτά τον ίδιο ρυθμό αύξησης που είχε το 2019. Ωθούμενοι από τη σταθερή επιθυμία να ταξιδέψουν και την άρση των περιορισμών, οι ταξιδιώτες ανακτούν την προ πανδημίας ανοδική τάση.

Γράφημα 12: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022-2024, Θετικό σενάριο.

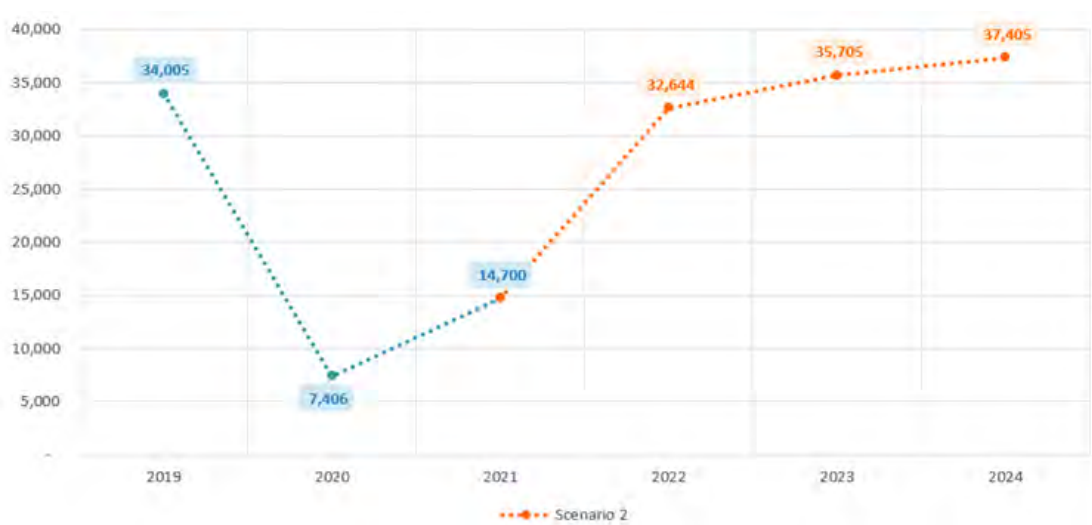
* Οι υπολογισμοί πραγματοποιούνται με την εφαρμογή του CAGR των ετών 2014 έως 2019.

1.3.2 Ήπιο σενάριο (2)

Το *ήπιο σενάριο* τοποθετεί τα αποτελέσματα του 2022 στο 96% των αφίξεων του 2019, ποσοστό που αυξάνεται το 2023 στο 105% και το 2024 στο 110%.

Πρόκειται για ένα συντηρητικό σενάριο, το οποίο προσπαθεί να εκτιμήσει τους τρέχοντες θετικούς και αρνητικούς εξωτερικούς παράγοντες, όπως η μείωση των αφίξεων από απομακρυσμένες αγορές ή η αύξηση των τιμών, καθώς και η επιθυμία για ταξίδια και το τέλος των περιορισμών στην κινητικότητα.

Γράφημα 13: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022- 2024, Ήπιο σενάριο.

* Το ήπιο σενάριο συνδέει την ανάκαμψη με τις προβλέψεις που έγιναν από τις προβλέψεις πτήσεων του Eurocontrol για την Ευρώπη, στις οποίες εφαρμόζεται αύξηση άνω του μέσου όρου για την Ευρώπη, δεδομένου του τύπου προορισμού, δηλ. της Ελλάδας, και ένας συντελεστής διόρθωσης προς τα κάτω για να ληφθεί υπόψη ο πιθανός αντίκτυπος των αυξήσεων των τιμών από τον Απρίλιο.

1.3.3 Δυσμενές σενάριο (3)

Το δυσμενές σενάριο υποβαθμίζει τις προηγούμενες προβλέψεις βάσει ορισμένων πρόσφατων εξωτερικών παραγόντων:

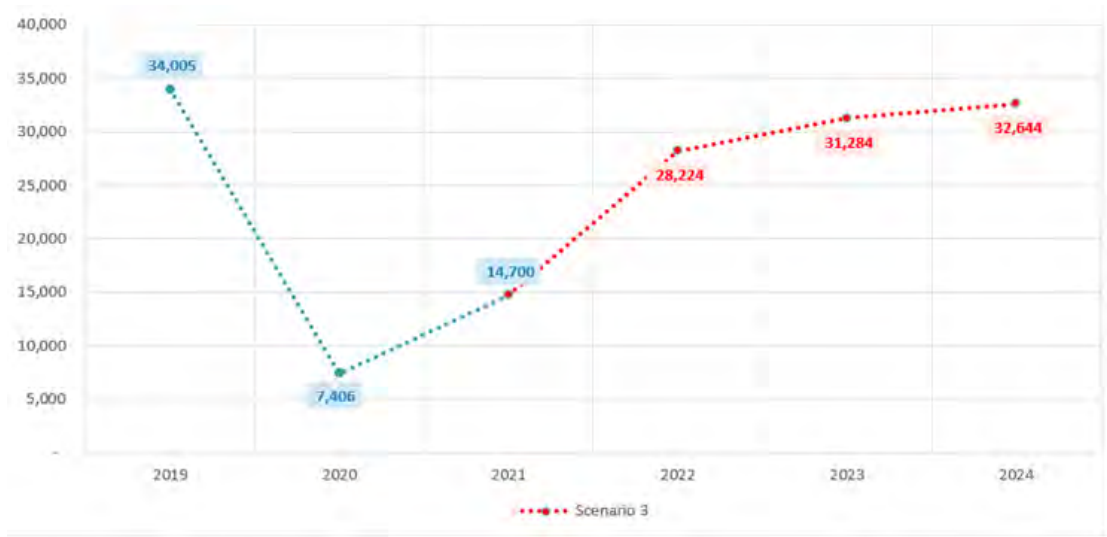
- Έντονη συρρίκνωση των μακρινών αγορών ζήτησης λόγω των εξελίξεων στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου. Αγορές όπως των ΗΠΑ και της Ασίας είναι πολύ επιφυλακτικές σχετικά με τις ανησυχητικές αυτές καταστάσεις που συνδέονται με όλους τους ευρωπαϊκούς προορισμούς.

- Έντονη συρρίκνωση των ευρωπαϊκών αγορών λόγω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης και των εισοδημάτων εξαιτίας της πρόσφατης ανόδου του πληθωρισμού.
- Έντονη συρρίκνωση της εγχώριας ζήτησης, τουριστικής και εκδρομικής, που επίσης προκλήθηκε από τη σημαντική αύξηση των τιμών των καυσίμων και των τιμών γενικότερα.
- Σημαντική συρρίκνωση της ζήτησης για οικονομικές επιλογές λόγω πιθανής αύξησης των τιμών των ταξιδιωτικών υπηρεσιών εξαιτίας του υψηλού πληθωρισμού.

Αυτό το δυσμενές σενάριο θα μπορούσε να επιδεινωθεί από την απροσδόκητη άφιξη μιας άλλης νέας, πιο επιθετικής παραλλαγής για την οποία τα εμβόλιά μας δεν παρέχουν προστασία. Αυτό φαίνεται εξαιρετικά απίθανο, και αυτή η επιλογή δεν έχει εξεταστεί στο συγκεκριμένο σενάριο, αλλά η τρέχουσα κατάσταση αβεβαιότητας δεν μας επιτρέπει να την αποκλείσουμε.

Υπό αυτή την προοπτική, ούτε το 2024 θα επιτευχθούν τα στοιχεία αφίξεων του 2019. Το 2022, ο διεθνής τουρισμός θα ανακάμψει στο 83%, το 2023 στο 92% και το 2024 στο 96%.

Γράφημα 14: Εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα 2022-2024, Δυσμενές σενάριο.

Κατευθυντήριες γραμμές για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στον τουρισμό

Στο κεφάλαιο αυτό της έκθεσης προτείνονται ορισμένα μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της μέτρησης της τουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Όπως αναφέρθηκε στην αρχή του εγγράφου, αυτά δεν είναι συγκεκριμένα μέτρα σε σχέση με τον αντίκτυπο της νόσου COVID-19 ή με συγκεκριμένα σενάρια, αλλά μάλλον μέτρα για την ενίσχυση του εθνικού στατιστικού συστήματος γενικά, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την ύπαρξη ενός πιο ευέλικτου και ολοκληρωμένου συστήματος που βελτιστοποιεί τη μέτρηση της δραστηριότητας και τον αντίκτυπό της στην οικονομία της χώρας.

1.1 Διακυβέρνηση, συνεργασία και διοργανικός συντονισμός: Ο ρόλος των στατιστικών τουρισμού και των συστημάτων πληροφοριών των χωρών στη διαχείριση της κρίσης της νόσου COVID-19

Οι χώρες έχουν επωμιστεί τεράστιες ευθύνες στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την επιβολή μέτρων για την πρόληψη της εξάπλωσης της νόσου, ενώ προσπαθούν να προστατεύσουν την οικονομία και την απασχόληση του κλάδου. Κρίσιμες αποφάσεις με πολύ άμεσο αντίκτυπο στις εθνικές οικονομίες, ελήφθησαν σε σύντομο χρονικό διάστημα και αντιμετώπισαν ένα εξαιρετικά αβέβαιο περιβάλλον, με στατιστικά στοιχεία διαθέσιμα από τα συστήματα που δημιουργήθηκαν εκείνη τη στιγμή. Το γεγονός αυτό υπήρξε καθοριστικός παράγοντας στη διαχείριση της κρίσης, τότε και τώρα, με πολύ

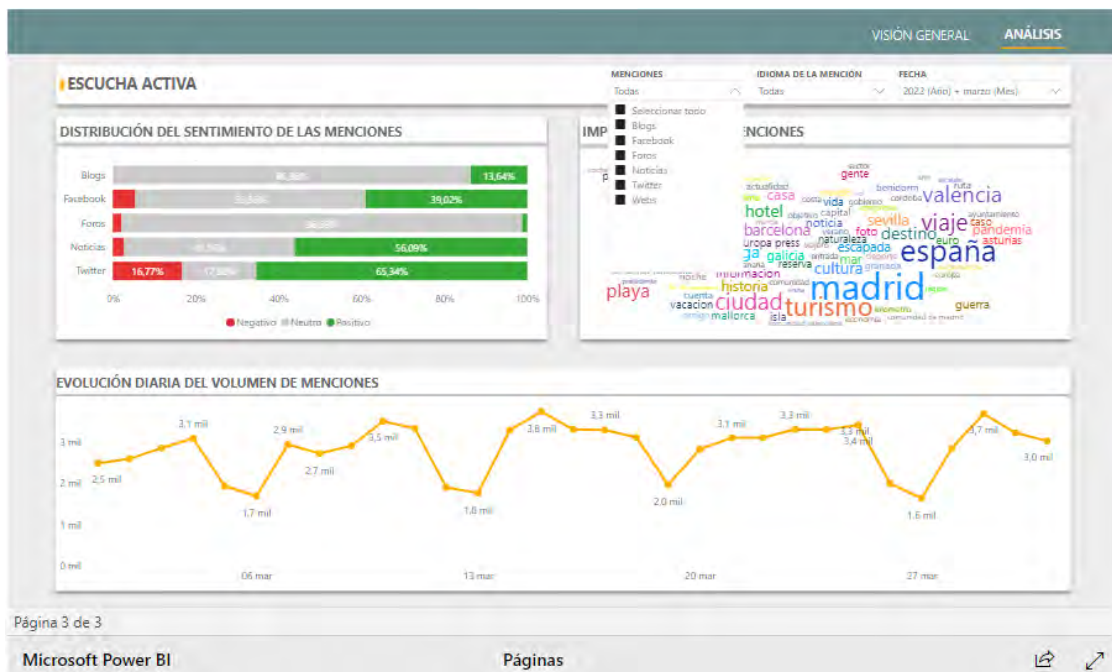
διαφορετικά αποτελέσματα για διαφορετικούς προορισμούς χωρών, ανάλογα με τις διαθέσιμες δομές τουριστικής γνώσης.

Από την άποψη αυτή, η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των θεσμικών οργάνων σε όλα τα επίπεδα είναι ένα από τα σημαντικότερα διδάγματα που αντλήθηκαν από την παγκόσμια υγειονομική κρίση. Όσον αφορά την έρευνα και τις στατιστικές που εφαρμόζονται στον τουρισμό, το ζήτημα αυτό είναι επίσης κρίσιμο, με αποτέλεσμα οι χώρες που διαθέτουν ένα στιβαρό σύστημα παρακολούθησης της τουριστικής τους δραστηριότητας να έχουν έγκαιρα στη διάθεσή τους τις βασικές πληροφορίες για τη λήψη καλύτερων και αποτελεσματικότερων αποφάσεων, καθώς και για τη μέτρηση και την αξιολόγηση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων αυτών των αποφάσεων στην οικονομία και την απασχόληση. Και όσο μεγαλύτερη είναι η πολυπλοκότητα και το βάθος αυτών των πληροφοριών, τόσο καλύτερη είναι η βάση πληροφόρησης για την παρακολούθηση της κατάστασης κατά τη διάρκεια και μετά την κρίση και για την ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων.

Ένα αξιόπιστο και εξελιγμένο σύστημα μέτρησης του τουρισμού στην οικονομική επικράτεια αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για πολλές χώρες. Αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί κρίσιμο ζήτημα σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, με μια οικονομία που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό. Η ύπαρξη σε ορισμένες χώρες, για παράδειγμα, ενός Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού, επέτρεψε να μετρηθούν και να εκτιμηθούν οι συνέπειες αυτού που συνέβαινε όσον αφορά την απασχόληση και το εισόδημα, καθώς και οι συνέπειές του για την οικονομία στο σύνολό της, όπως και να εκτιμηθούν τα στοιχεία για τις, ανάλογα με την κατάσταση, άμεσες, έμμεσες και συνεπαγόμενες επιπτώσεις στο μέλλον.

Χώρες που διαθέτουν δείκτες αγοράς σχετικά με τις τιμές, τα σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τις κρατήσεις καταλυμάτων ή τις πτήσεις, μπόρεσαν να αξιολογήσουν βραχυπρόθεσμα τις επιπτώσεις των εξελίξεων στον κλάδο τους και, ως εκ τούτου, να αντιδράσουν με ανταγωνιστικά αποτελέσματα. Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα αυτού είναι ο **πίνακας εργαλείων ενεργητικής ακρόασης** που αναπτύχθηκε από το ισπανικό Υπουργείο Τουρισμού, στο πλαίσιο της πύλης δεδομένων DATAESTUR, όπου είναι επίσης διαθέσιμα και άλλα τέτοια εργαλεία.

Γράφημα 15: DATAESTUR πίνακας εργαλείων ενεργητικής ακρόασης, Ισπανία.

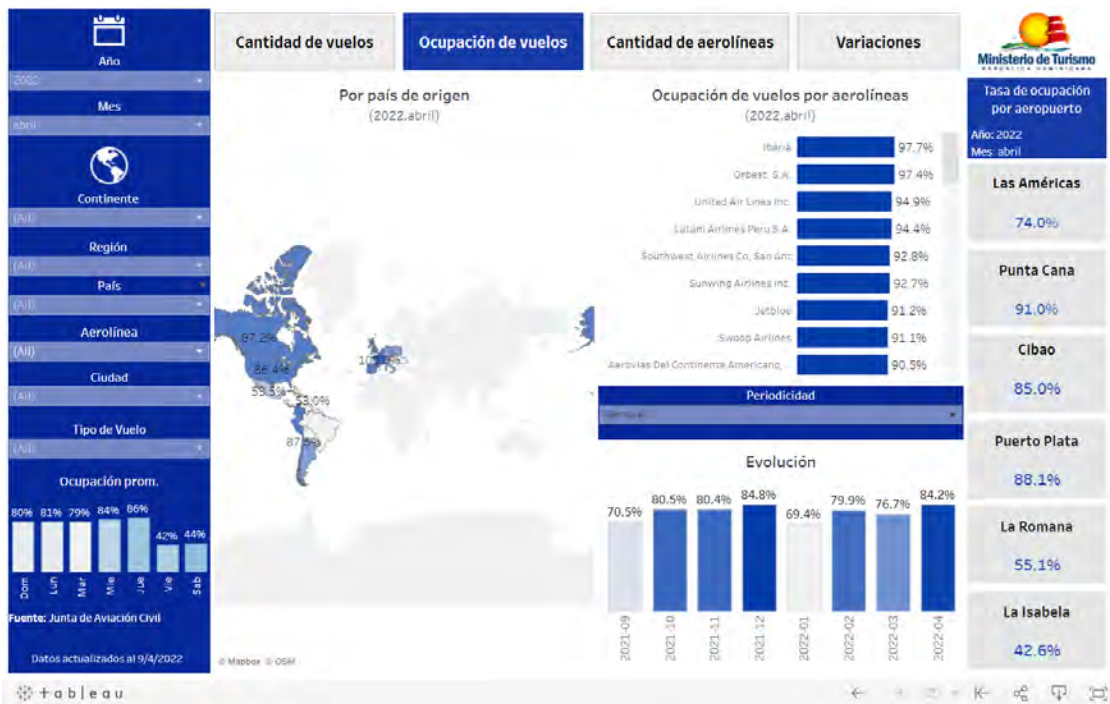

Πηγή: DATAESTUR

Πολλές χώρες ενσωματώνουν επίσης τη δυναμική της παρακολούθησης της χωρητικότητας αεροπορικών πτήσεων, τις αλλαγές στα αεροπορικά δρομολόγια και τη ζήτηση για αεροπορικές πτήσεις για τις κύριες αγορές προέλευσης. Ο οργανισμός Turismo de Portugal αποτελεί μια τέτοια περίπτωση, μεταξύ πολλών άλλων. Ο οργανισμός αυτός είχε επίσης την ικανότητα να αναλύει τις διακυμάνσεις της ζήτησης ανάλογα με την εξέλιξη

της πανδημίας και τον αντίκτυπό της στις ανταποκρίσεις και τις αφίξεις στην Πορτογαλία. Επιπλέον, άλλες χώρες δημοσιεύουν τα ποσοστά πληρότητας των πτήσεων ανά χώρα/πόλη προέλευσης, αεροδρόμιο, μήνα ή αεροπορική εταιρεία· δεδομένα που λαμβάνονται μέσω των φορέων πολιτικής αεροπορίας τους, όπως πράττει η Δομινικανή Δημοκρατία.

Γράφημα 16: Πίνακας εργαλείων ποσοτών πληρότητας πτήσεων, SITUR, Δομινικανή Δημοκρατία.

Πηγή: SITUR – Tourism Intelligence System of Dominican Republic (<https://situr.mitur.gob.do/espacio-aereo/>).

Ή, για παράδειγμα, προορισμοί και πόροι με υψηλότερο επίπεδο ψηφιοποίησης είχαν την ικανότητα να διαχειρίζονται συναφή ζητήματα για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του ιού, όπως ο έλεγχος της δυναμικότητας ή η διαχείριση των ροών μέσω συστημάτων προκράτησης για την αποφυγή του συνωστισμού, κάτι που οδήγησε στην αντίληψη της ασφάλειας και της προστασίας από την πλευρά της τουριστικής ζήτησης. Πρόκειται για προορισμούς με υψηλό επίπεδο αστικής και κοινωνικής ψηφιοποίησης.

ΜΑΚΑΟ: «Το 2017, το Μακάο της Κίνας, ξεκίνησε μια τετραετή συνεργασία με την Alibaba Cloud, θυγατρική του κινεζικού τεχνολογικού γίγαντα Alibaba Group, για την μετατροπή του Μακάο σε έξυπνη πόλη, με την πρώτη φάση να επικεντρώνεται στο υπολογιστικό νέφος, τις έξυπνες μεταφορές, τον έξυπνο τουρισμό, την έξυπνη υγειονομική περίθαλψη, την έξυπνη δημοτική διακυβέρνηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων (Alibaba Cloud 2017).

Ένα από τα πρώτα έργα που ξεκίνησαν ήταν μια έξυπνη εφαρμογή για τις ροές επισκεπτών που παρακολουθεί τα πλήθη σε πραγματικό χρόνο. Με την υποστήριξη προγνωστικών αναλύσεων του Alibaba Cloud, η πλατφόρμα βοηθά τους ταξιδιώτες να σχεδιάζουν τα ταξίδια τους, παρέχοντας προγνωστικές εκτιμήσεις του πλήθους σε πραγματικό χρόνο για 20 από τα πιο δημοφιλή αξιοθέατα του Μακάο, σε βήματα των 4 ωρών, 24 ωρών και 7 ημερών. Ανάλογα με τον όγκο του πλήθους, η πλατφόρμα αποδίδει σε ένα αξιοθέατο έναν χαρακτηρισμό που κυμαίνεται από «καμία συμφόρηση» έως «μεγάλη συμφόρηση» (MGTO 2019). Σε στενή συνεργασία με την Αστυνομία Δημόσιας Ασφάλειας του Μακάο, εισάγονται μεγάλα δεδομένα (big data) στην πλατφόρμα που περιλαμβάνουν στοιχεία αφίξεων σε πραγματικό χρόνο από την τελωνειακή υπηρεσία, δεδομένα Amap (εφαρμογή χάρτη Alibaba), δεδομένα για τις καιρικές συνθήκες και εκδηλώσεις (MGTO 2019). Η πλατφόρμα μεγάλων δεδομένων της υπηρεσίας τουρισμού είναι σε θέση να αναλύει εικόνες πινακίδων κυκλοφορίας από τις κάμερες παρακολούθησης κυκλοφορίας της Αστυνομίας Δημόσιας Ασφάλειας. Η Αστυνομία Δημόσιας Ασφάλειας χρησιμοποιεί επίσης ειδικές κάμερες για καλύτερη ανάλυση του πλήθους και της συμφόρησης κατά τη διάρκεια των τουριστικών περιόδων αιχμής. Χάρη στα εργαλεία καλύτερης απεικόνισης της πυκνότητας του πλήθους, η αστυνομία μπορεί να λαμβάνει προληπτικά μέτρα πριν τα πλήθη γίνουν πολύ μεγάλα (Macau Daily Times 2020). Τέτοια δεδομένα παρέχουν στοιχεία για τις αγορές προέλευσης των ταξιδιωτών καθώς και τις

πληροφορίες σχετικά με αυτούς που συγκεντρώνονται από την τελωνειακή υπηρεσία, ενώ παράλληλα επιτρέπουν τη χαρτογράφηση του ταξιδιού τους στην πόλη. Επιπλέον, η πλατφόρμα της υπηρεσίας τουρισμού διαθέτει διεπαφή με τα δεδομένα από το Απαρ για την παρακολούθηση των τουριστικών ροών και των τόπων για τους οποίους οι τουρίστες κάνουν αναζήτηση ή τους οποίους επισκέπτονται, επιτρέποντας ακόμα μεγαλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι τουρίστες αλληλεπιδρούν με τον προορισμό τους. *18 Big Data for Better Tourism Policy, Management, and Sustainable Recovery from COVID-19.*”

Πηγή: Report Big Data for Better Tourism Policy, Management, and Sustainable Recovery from COVID-19, ΠΟΤ & ΑΔΒ, 2021 (<https://www.e-ΠΟΤ.org/doi/epdf/10.18111/9789284423095>)

Γενικά, αυτού του είδους οι πληροφορίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των λεγόμενων μεγάλων δεδομένων (Big Data). Η προέλευση και η κυριότητα αυτών των πληροφοριών μπορεί να είναι εμπορική ή δημόσια και μπορεί να προέρχονται ή όχι από πηγές που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Γράφημα 17: Μεγάλα δεδομένα που καταγράφονται από φορείς του τουρισμού, διαδικτυακές ταξιδιωτικές πηγές και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Big Data Provider	Key Data Captured	Example Companies
Suppliers	Inventory, loyalty programs, bookings, user IDs, web analytics, on-platform search	Accor, Marriott, Delta Airlines, Korean Air
Global distribution systems	Inventory, loyalty programs, user IDs, on-platform search	Amadeus, Sabre, Travelport
Traditional travel agents	Inventory, loyalty programs, web analytics, on-platform search	Amex Business Travel, BCD Travel, Carlson Wagonlit, Flight Centre Travel Group
Online travel agents	Inventory across suppliers, loyalty programs, bookings, user IDs, web analytics, on-platform search, on-platform advertising, travel reviews	Expedia Group, Booking Holdings, Trip.com Group
Travel metasearch and review sites	Inventory across suppliers, user IDs, web analytics, on-platform search, on-platform advertising, travel reviews	Skyscanner, Kayak, Tripadvisor
Search and social media marketing platforms	Inventory across suppliers, user IDs, web analytics, on-platform search, on-platform advertising, travel reviews, non-travel related search, non-travel related advertising, non-travel related purchasing, non-travel related reviews	Google, Facebook
Operations software	Asset management, human resources, web analytics, reward schemes	Ramco Aviation, Amadeus Altéa
Business Intelligence ³	Social media analysis, travel review analysis	TCI Research, Cirium, ForwardKeys, STR, Rainmaker, Mabrian
Travel marketing platforms	Web analytics, user IDs	Sojem, Travel Audience, Adara

³ Commonly has access to any other datasets by way of commercial relationships with other data providers. Source: Berrigan (2019).

Πηγή: Report BIG DATA FOR BETTER TOURISM POLICY, MANAGEMENT, AND SUSTAINABLE RECOVERY FROM COVID-19, POT & ADB, 2021 (<https://www.e-POT.org/doi/epdf/10.18111/9789284423095>)

Γράφημα 18: Βασικά μεγάλα δεδομένα που καταγράφονται από παρόχους μη τουριστικών υπηρεσιών.
(Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Big Data Type	Key Data Captured	Example Companies or Sources
Telecommunication companies	Calls, mobile data, geotagging	Mobile network providers (various)
Financial services and credit card	Transaction amount, transaction location, transaction type (products), User ID, volume of transactions	Mastercard, Visa
Retail	Products purchased, volume of transactions, location of purchase	Mastercard, Visa
Smart cities sensors	Car parking, noise monitoring, water usage, traffic surveillance, crowd surveillance, facial recognition, electricity use, and air pollution reporting	Cisco, Schneider Electric, Siemens, Microsoft, Hitachi, Huawei, Ericsson, Toshiba, and Oracle ^a
Climate change	Air quality, carbon emissions, water pollution, deforestation, coastal or reef degradation	Multiple government ministries, environment-focused NGOs, the UN, Smart Cities Sensors
Geospatial data	Location, attribute, and temporal information	Satellite imagery and elevation data at 30 meter resolution are available via Landsat
Health	Patient data, COVID-19 test timing and result	Hospitals and clinics, public health government agencies, CommonPass or other health passports
SuperApps	Communications, movement, food, social, financial, and retail	WeChat, Line, Gojek, Grab, Meituan and Dianping

NGO = nongovernment organization, UN = United Nations.

^a Top 10 companies helping build smart cities around the world.

Sources: Bremner (2019) and Smart City Hub. <https://smartcityhub.com/technology-innovation/the-top-ten-companies-that-build-smart-cities>.

Πηγή: Report BIG DATA FOR BETTER TOURISM POLICY, MANAGEMENT, AND SUSTAINABLE RECOVERY FROM COVID-19, ΠΟΤ & ADB, 2021 (<https://www.e-ΠΟΤ.org/doi/epdf/10.18111/9789284423095>)

α. Διοργανική συνεργασία και επικοινωνία με τον τομέα:

Εκτός από το σύστημα μέτρησης, υπάρχουν δύο άλλες πτυχές που έχουν αποδειχθεί θεμελιώδους σημασίας. Μία από αυτές είναι η ύπαρξη ενός δικτύου διοργανικής συνεργασίας μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στη μέτρηση του τουρισμού, τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς. Αυτό κατέστησε δυνατό τον συντονισμό της παραγωγής των απαιτούμενων πληροφοριών, ως προς τον χρόνο και τη μορφή, καθώς και την από κοινού ανάπτυξη ειδικών συμβουλίων κρίσης για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εξέλιξης των βασικών

μεταβλητών. Οι συνεργασίες αυτές οδήγησαν στη σύσταση διεπιστημονικών ομάδων εμπειρογνομόνων ή ομάδων παρακολούθησης ανάκαμψης, οι οποίες ήταν απαραίτητες για την παρακολούθηση της κατάστασης και τη συνεργασία.

Και η δεύτερη σημαντική πτυχή έχει να κάνει με την επικοινωνία. Η παραγωγή όλης αυτής της γνώσης δεν πρόκειται να έχει επιχειρησιακές επιπτώσεις εάν δεν είναι δυνατή η κοινοποίησή της στο τουριστικό οικοσύστημα, έτσι ώστε οι διευθυντές επιχειρήσεων ή προορισμών να μπορούν να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων. Ως εκ τούτου, οι χώρες που διέθεταν ήδη δίκτυο επικοινωνίας και εδραιωμένα φόρουμ ήταν σε θέση να κοινοποιούν καλύτερα την κατάσταση των πραγμάτων, τις στρατηγικές και τις ευκαιρίες στον τομέα, γεγονός που αποτέλεσε πλεονέκτημα καθώς υπήρχε ευθυγράμμιση των θέσεων των φορέων και των θεσμικών οργάνων. Είναι απαραίτητο τα αποτελέσματα της θεσμικής προσπάθειας στην παραγωγή στατιστικών στοιχείων, με όλα όσα αυτό συνεπάγεται, να μεταφερθούν κατάλληλα, ως προς τον χρόνο και τη μορφή, στην κοινωνία γενικά και ιδιαίτερα στο τουριστικό οικοσύστημα το οποίο έχει την ικανότητα να αξιοποιήσει αυτή τη γνώση εφαρμόζοντάς την στη διαχείρισή του.

Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει δράσεις όπως:

- Να υπάρχει ένας ελκυστικός και διαισθητικός πίνακας απεικόνισης και ανάλυσης δεδομένων.
- Να υπάρχει ετήσιο πρόγραμμα τεχνικών συναντήσεων με τον τομέα για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα αποτελέσματα και τη διάδοση των επιχειρησιακών εφαρμογών της παραγωγής στατιστικών στοιχείων.

— Να κοινοποιηθούν τα σχετικά αποτελέσματα στα γενικά και εξειδικευμένα μέσα ενημέρωσης.

β. Συστάσεις για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας στο μέλλον σε θέματα διακυβέρνησης των στατιστικών στοιχείων του τουρισμού:

Ι. Το Υπουργείο Τουρισμού ηγείται της παραγωγής τουριστικής γνώσης

Οι στατιστικές πληροφορίες για τον τουρισμό και οι ειδικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί είναι επί του παρόντος διάσπαρτες στα χέρια διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Κάθε φορέας, δημόσιος ή ιδιωτικός, που παράγει πρωτογενή δεδομένα και πληροφορίες, δημοσιεύει ή καθιστά διαθέσιμες αυτές τις πληροφορίες από την ιστοσελίδα του, κάτι το οποίο δεν είναι λειτουργικό αν ο αναγνώστης δεν είναι ειδικός στο ελληνικό οικοσύστημα με αυτή την έννοια. Από την άλλη πλευρά, αυτά τα δεδομένα και οι μελέτες, πολλές φορές, παρουσιάζονται με αποδιοργανωμένο τρόπο και με τη μορφή «ψυχρών δεδομένων», χωρίς την εκπόνηση εκθέσεων ή ερμηνειών προσανατολισμένων στη δράση. Υπάρχει έλλειψη ερμηνείας των δεδομένων που θα μπορούσε να οδηγήσει σε συγκεκριμένες ενδείξεις και συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να προχωρήσουμε ή ποιες πιθανές αποφάσεις συνεπάγονται όσον αφορά τα αποτελέσματα και τις προκλήσεις.

Οι στατιστικές και οι μελέτες που εκπονούνται επί του παρόντος από την Τράπεζα της Ελλάδος, την ΕΛΣΤΑΤ ή το Υπουργείο Τουρισμού είναι ευρέως διασκορπισμένες σε ιστοτόπους θεσμικών φορέων και συνυπάρχουν με ιδιωτικά έργα ή έργα άλλων τομεακών φορέων, έτσι ώστε όλη η παραγόμενη

γνώση δεν φτάνει στη σφαίρα του επιχειρηματικού τουρισμού και είναι προσβάσιμη μόνο από τη σφαίρα των εμπειρογνομόνων, που συνδέεται με την έρευνα, ή από την εσωτερική θεσμική σφαίρα, που χειρίζεται αυτά τα στατιστικά.

Επί του παρόντος, ο οργανισμός αναφοράς στην παραγωγή και κοινοποίηση τουριστικών πληροφοριών είναι το ΙΝΣΕΤΕ του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ). Το ινστιτούτο αυτό αναλύει δεδομένα και αναπτύσσει δείκτες από υπάρχουσες στατιστικές πηγές και δεδομένα της αγοράς που αγοράζονται από εξειδικευμένους προμηθευτές. Το Υπουργείο Τουρισμού, άμεσα ή έμμεσα (μέσω της ΕΛΣΤΑΤ, για παράδειγμα) δεν ηγείται της παραγωγής και των κατευθυντήριων γραμμών γύρω από την παραγόμενη τουριστική γνώση που θα πρέπει να καθοδηγούν τις αποφάσεις και τις επιδόσεις των εγχώριων προορισμών και του κλάδου.

Είναι σύνηθες σε έναν τόσο ώριμο τουριστικό προορισμό όπως η Ελλάδα, να υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός φορέων που παράγουν δεδομένα και τομεακές αναφορές. Ωστόσο, της κατάστασης αυτής θα πρέπει να ηγείται ένα θεσμικό όργανο όπως το Υπουργείο Τουρισμού, ως παραγωγός πολιτικής με γνώμονα την πληροφόρηση και τα δεδομένα ή μέσω συνεργασιών και συμφωνιών με τους σημερινούς φορείς.

II. Κοινωνικοποίηση των αποτελεσμάτων με γνώμονα τη δράση

Οι γνώσεις που παράγονται από την ΕΛΣΤΑΤ, την Τράπεζα της Ελλάδος, το Υπουργείο Τουρισμού, ινστιτούτα όπως το ΙΝΣΕΤΕ ή το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος απαιτούν μια διαφορετική προσέγγιση στα δεδομένα για τον τομέα, έτσι ώστε οι γνώσεις αυτές να μετατρέπονται σε συστάσεις, κατευθυντήριες γραμμές, αποφάσεις και δράσεις. Είναι εξίσου σημαντικό να υπάρχει ένα κατάλληλο στατιστικό σύστημα και σύστημα πληροφοριών και

να είναι δυνατή η **έγκαιρη** και κατάλληλη κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στους φορείς που θα τα χρησιμοποιήσουν. Δεν θα είναι χρήσιμο να υπάρχουν σχετικά δεδομένα και πληροφορίες εάν δεν υπάρχει δυνατότητα διαβίβασης αυτών στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, στα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη και στους υπεύθυνους σχεδιασμού σε χρονικό ορίζοντα προσαρμοσμένο στον δυναμισμό του εν λόγω τομέα και σε γλώσσα προσαρμοσμένη σε κάθε επαγγελματικό ακροατήριο.

Όσον αφορά τις τουριστικές στατιστικές και γνώσεις, το Υπουργείο Τουρισμού πραγματοποιεί ενίοτε συναντήσεις, αλλά αυτά τα σημαντικά καθήκοντα θα πρέπει να αποτελούν μέρος ενός καθιερωμένου σχεδίου, προσαρμοσμένου στις ανάγκες, και το οποίο θα ενισχύσει την ανταγωνιστική ικανότητα του τομέα.

Προτεινόμενες ενέργειες:

Με βάση τα παραπάνω σημεία, συνιστώνται οι εξής ενέργειες:

2.1.1 Αναδιάρθρωση και επανασχεδιασμός μιας προσέγγισης για την αρμοδιότητα της παραγωγής και συλλογής στατιστικών στοιχείων και γνώσεων για τον ελληνικό τουρισμό από το Υπουργείο Τουρισμού, προσδιορίζοντας ποιες είναι οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες, έτσι ώστε οι εμπλεκόμενοι θεσμοί να μπορούν να προσαρμοστούν τεχνικά.

2.1.2 Επίτευξη των απαραίτητων συμφωνιών στο πλαίσιο αυτής της αναδιάρθρωσης με τους υπόλοιπους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που συμμετέχουν στη στατιστική παραγωγή και έρευνα.

2.1.3 Συγκέντρωση στατιστικών πληροφοριών και πληροφοριών για την αγορά σε ένα ενιαίο ηλεκτρονικό αποθετήριο, ένα Ολοκληρωμένο Στατιστικό Σύστημα Τουρισμού υπό την ευθύνη του Υπουργείου.

Το Υπουργείο Τουρισμού βρίσκεται επί του παρόντος στη διαδικασία προκήρυξης δημόσιου διαγωνισμού για την ανάθεση του εν λόγω έργου, μιας μικροτοποθεσίας που θα συγκεντρώνει και θα εμφανίζει όλα τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία από διάφορες πηγές, ως κόμβο πληροφοριών στον ιστότοπο του Υπουργείου.

2.1.4 Η νέα αυτή προσέγγιση θα απαιτήσει επενδύσεις για την ενίσχυση της σημερινής δομής του ανθρώπινου δυναμικού και των διαθέσιμων μέσων στις εμπλεκόμενες υπουργικές υπηρεσίες, καθώς και στην ΕΛΣΤΑΤ.

2.1.5 Ετήσια ατζέντα αναγκών για τουριστική έρευνα, με βάση τις πραγματικές ανάγκες που εντοπίζονται στον τομέα, έτσι ώστε το Υπουργείο να είναι πιο αποτελεσματικό και να βελτιστοποιεί τους προϋπολογισμούς.

2.1.6 Ανάπτυξη ετήσιου επικοινωνιακού σχεδίου για την κοινωνικοποίηση των αποτελεσμάτων μεταξύ του τουριστικού τομέα και των διαχειριστών πόρων και προορισμών, αποτελούμενου από:

- ο Τη δημιουργία ενός τακτικού ενημερωτικού δελτίου με στρατηγικές και διαχειριστικές πληροφορίες.*
- ο Την ανάπτυξη workshop και φόρουμ με επίκεντρο την εφαρμογή των παραγόμενων δεδομένων και γνώσεων.*

- ο Ευαισθητοποίηση σχετικά με την στατιστική παραγωγή με στόχο την ενθάρρυνση της συμμετοχής στην παροχή δεδομένων.

1.2 Η ανάγκη μέτρησης της βιωσιμότητας του τουρισμού

α. Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη και τα στατιστικά συστήματα πρέπει να προσαρμοστούν

Ο σοβαρός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στην ευρύτερη οικονομία του τουρισμού ανάγκασε τον τουριστικό τομέα να εξέλθει από αυτή με τρόπο πιο βιώσιμο, καινοτόμο και ανθεκτικό για να ανακάμψει καλύτερος, μια προσπάθεια που αναγνωρίστηκε και απαιτήθηκε από τη ζήτηση. Είναι γεγονός ότι η ανάπτυξη βιώσιμων δομών τουριστικής παραγωγής εγγυάται μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και θετικές επιδόσεις απέναντι σε καταστάσεις κρίσης όπως αυτές που βιώνουμε.

Η ελληνική κυβέρνηση, έχοντας επίγνωση αυτής της πραγματικότητας, φιλοδοξεί η χώρα να γίνει ηγετικό σημείο αναφοράς στον βιώσιμο τουρισμό μέσω του σχεδιασμού ενός ολοκληρωμένου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης σε αυτή την κατεύθυνση. Αυτό καθορίζεται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης 2021 - 2030. Στο σχέδιο, η βιωσιμότητα προτείνεται ως μια θεμελιώδης στρατηγική για την ανάκαμψη του τομέα μετά την πανδημία και ως ανταγωνιστικό στοιχείο διαφοροποίησης για το μέλλον του κλάδου.

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, υλοποιήθηκαν πρόσφατα διάφορες πρωτοβουλίες, τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από το δημόσιο, οι τελευταίες τοπικής, περιφερειακής ή εθνικής εμβέλειας, αναφορικά με τις οποίες θα απαιτηθεί ένα σύστημα μέτρησης για την αξιολόγηση του αντίκτυπού τους, την παρακολούθηση των επιτευγμάτων τους και την

ανταγωνιστική τους τοποθέτηση σε σχέση με άλλους προορισμούς. Αυτή είναι η περίπτωση του έργου ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, με επικεφαλής το Υπουργείο Τουρισμού, Διεύθυνση Έρευνας, Τμήμα Στατιστικής Τουρισμού, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2023.

β. Η υλοποίηση ενός μεθοδολογικού πλαισίου που διασφαλίζει την ποιότητα, την ευρωστία και τη διεθνή συγκρισιμότητα

Υπάρχουν σήμερα πολυάριθμα συστήματα δεικτών και εργαλείων σχετικά με το θέμα αυτό. Εν πάση περιπτώσει, η παρούσα έκθεση προτείνει το υιοθετούμενο σύστημα να υπόκειται στο διεθνές πλαίσιο αναφοράς που έχει αναπτυχθεί από τα Ηνωμένα Έθνη, διασφαλίζοντας τη συνοχή του συστήματος και τη συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων στο διεθνές πλαίσιο. Με την υποστήριξη του Τμήματος Στατιστικών των Ηνωμένων Εθνών (UNSD), ο ΠΟΤ δρομολόγησε την πρωτοβουλία «Προς ένα στατιστικό πλαίσιο για τη μέτρηση της βιωσιμότητας του τουρισμού» (MTS). Το MTS παρέχει σε όλες τις χώρες του κόσμου ένα κοινό πλαίσιο για τη μέτρηση των επιπτώσεων και της συμβολής του τουρισμού στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, τόσο σε εθνικό όσο και σε υποεθνικό επίπεδο. Αυτό το πολύτιμο εργαλείο καθοδήγησης επιτρέπει στις χώρες να παράγουν αξιόπιστα, συγκρίσιμα και ολοκληρωμένα δεδομένα για την καλύτερη καθοδήγηση των αποφάσεων και των πολιτικών όσον αφορά τον βιώσιμο τουρισμό, συμπεριλαμβανομένων των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης:

- Το MST είναι ένα στατιστικό πλαίσιο που παρέχει τις βασικές έννοιες, τους ορισμούς, τις ταξινομήσεις, τους πίνακες, τους λογαριασμούς και τους δείκτες που είναι συγκρίσιμοι διαχρονικά, μεταξύ χωρών και μεταξύ άλλων τομέων της οικονομίας.

- Το στατιστικό πλαίσιο για το MST υιοθετεί μια προσέγγιση «ένθετων συστημάτων»: όπου το οικονομικό σύστημα είναι ενσωματωμένο σε ένα κοινωνικό πλαίσιο το οποίο με τη σειρά του εντάσσεται σε ένα περιβαλλοντικό σύστημα. Αυτή είναι η οπτική της «οικονομίας - στην κοινωνία - στη φύση».
- Το στατιστικό πλαίσιο για το MST υποστηρίζει την οργάνωση δεδομένων σε υποεθνική, εθνική και παγκόσμια κλίμακα ενόψει των σημαντικών διασυνδέσεων μεταξύ αυτών των κλιμάκων και επίσης ενόψει της σημασίας της τοπικής κλίμακας στην κατανόηση της βιωσιμότητας του τουρισμού.
- Το MST μπορεί να στηρίξει περαιτέρω την αξιοπιστία, τη συγκρισιμότητα και την προβολή των διαφόρων προγραμμάτων μέτρησης και παρακολούθησης που αφορούν τον βιώσιμο τουρισμό, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής δεικτών του Ευρωπαϊκού Συστήματος Τουριστικών Δεικτών (ETIS). Το MST θα παρέχει τις στατιστικές δομές και τους ορισμούς που μπορούν να στηρίξουν τη μέτρηση αυτών των δεικτών.
- Επίσης, το πλαίσιο MST είναι ευθυγραμμισμένο με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Τουριστικών Δεικτών (ETIS) για τη Βιώσιμη Διαχείριση σε επίπεδο Προορισμού, το οποίο αναπτύχθηκε ως μέσο μέτρησης για τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη σκοπιμότητα ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Τουριστικών Δεικτών για τη Βιώσιμη Διαχείριση σε επίπεδο Προορισμού. Στόχος του είναι να παρέχει «ένα σύστημα τουριστικών δεικτών για χρήση από τους προορισμούς σε εθελοντική βάση», καθώς και έναν «οδηγό για τους υπεύθυνους

χάραξης πολιτικής και άλλους ενδιαφερόμενους με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης των τουριστικών προορισμών⁵.

Προτεινόμενες ενέργειες:

Με βάση τα παραπάνω σημεία, συνιστώνται οι εξής ενέργειες:

2.2.1 Ανάπτυξη του Εθνικού Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης από το διεθνές μεθοδολογικό πλαίσιο, το οποίο αναπτύχθηκε από τον ΠΟΤ και ευθυγραμμίστηκε με το Εθνικό Στατιστικό Σύστημα για τον Τουρισμό.

2.2.2 Το Υπουργείο να κατευθύνει και να συντονίζει τις διάφορες τοπικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, οι οποίες είναι πιθανό να προκύψουν ως αποτέλεσμα των ταμείων ανάκαμψης της ΕΕ, έτσι ώστε να υπάρχει ευθυγράμμιση με το σύστημα της χώρας.

⁵ Ευρωπαϊκό Σύστημα Τουριστικών Δεικτών για τη βιώσιμη διαχείριση προορισμών – Ιστότοπος ETIS με τεκμηρίωση, εργαλειοθήκη και περιπτωσιολογικές μελέτες: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_es

1.3 Ενίσχυση της ψηφιοποίησης των διαδικασιών και της ανάλυσης της στατιστικής παραγωγής

α. Η πανδημία έχει επιταχύνει την ψηφιοποίηση των τουριστικών επιχειρήσεων και των ενδιαφερόμενων μερών.

Οι αλλαγές στην κοινωνική και επιχειρηματική συμπεριφορά που επέφερε η έλευση της πανδημίας οδήγησαν στη ραγδαία, όπως ποτέ άλλοτε, ψηφιοποίηση σε όλους τους τομείς, περιλαμβανομένου και του τουρισμού, πέραν των υποτομέων όπως τα ξενοδοχεία ή οι υπηρεσίες διανομών, οι οποίοι είχαν ήδη ψηφιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Αυτό το φαινόμενο προσαρμογής είναι εδώ για να μείνει και προσφέρει πολλές ευκαιρίες βελτίωσης στον τομέα της μέτρησης του τουρισμού. Αφενός, επειδή ένα πιο ψηφιακό οικοσύστημα είναι ένα σύστημα που παράγει μεγάλο όγκο δεδομένων που μπορούν να μελετηθούν ή να ενσωματωθούν στις μετρήσεις μας (ψηφιακοί μετρητές ροών, έκδοση εισιτηρίων, κρατήσεις, διαφορετικές ψηφιακές αλληλεπιδράσεις, συστήματα πληρωμών, μελέτες κινητικότητας μέσω εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, ψηφιακά μητρώα και άλλα). Από την άλλη πλευρά, προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης των δικών της σχεδίων για τη διαχείριση, την ανάλυση και τη διάδοση των αποτελεσμάτων.

β. Τομείς βελτίωσης μέσω ψηφιοποίησης στη μέτρηση της τουριστικής δραστηριότητας

Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης και των συναντήσεων με τους διάφορους παράγοντες, εντοπίστηκε μια σειρά κενών που μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω της ψηφιοποίησης διαφόρων διαδικασιών:

- Μερικές φορές οι πολύ «χειρωνακτικές» διαδικασίες παραγωγής αυξάνουν τους χρόνους επεξεργασίας δεδομένων και τη δημοσίευση

των αποτελεσμάτων, καθώς και τον παράγοντα του ανθρώπινου λάθους.

- Μη επικαιροποιημένα μητρώα στην πλευρά της προσφοράς (ΜΗΤΕ και μητρώα που αναφέρονται στο σημείο 2.4.2 κατωτέρω), ή μητρώα που επικαιροποιούνται πολύ συχνά, τα οποία, λειτουργώντας ως πληθυσμός αναφοράς της μελέτης, ενδέχεται να παράγουν ανακριβή αποτελέσματα για το αντικείμενο της μελέτης.
- Επί του παρόντος, η δημόσια διοίκηση δεν διαθέτει αποθετήριο ψηφιακών δεδομένων που να επιτρέπει την περιήγηση και την ανάλυση των πληροφοριών.

Προτεινόμενες ενέργειες:

Με βάση τα παραπάνω σημεία, συνιστώνται οι εξής ενέργειες:

2.3.1 Διεξαγωγή ανάλυσης των τρεχουσών διαδικασιών συλλογής δεδομένων των κύριων τουριστικών δραστηριοτήτων (ειδικά της ΕΛΣΤΑΤ) και ενσωμάτωση περισσότερων και καλύτερων ψηφιακών εργαλείων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, με στόχο τη μείωση του χρόνου που απαιτείται για τη δημοσίευση και την κοινωνικοποίηση των δεδομένων, ένα θεμελιώδες ζήτημα σε έναν τόσο δυναμικό τομέα όπως ο τουρισμός.

Επί του παρόντος υπάρχουν σημαντικές καθυστερήσεις στην παραγωγή και δημοσίευση των περισσότερων στατιστικών για τον τουρισμό που παράγονται από την ΕΛΣΤΑΤ. Αν και οι ισχύουσες προθεσμίες βρίσκονται εντός των ποιοτικών περιθωρίων που έχουν καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πρόκειται για περιθώρια που

δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά για τη λήψη αποφάσεων στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Συνιστάται η αναθεώρηση των τρεχουσών διαδικασιών συλλογής, επεξεργασίας και δημοσίευσης δεδομένων, με στόχο τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου σε δύο μήνες (π.χ. δημοσίευση δεδομένων Φεβρουαρίου στις αρχές Απριλίου), όπως συμβαίνει σε άλλους άμεσα ανταγωνιστικούς προορισμούς.⁶

Βάσει εμπειριστατωμένης ανάλυσης, μπορεί να διαπιστωθεί εάν υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται αποκλειστικά με αυτά τα καθήκοντα, επένδυσης σε νέες τεχνολογίες ή λήψης μέτρων για την αύξηση του ποσοστού ανταπόκρισης των πληροφοριοδοτών.

2.3.2 Ενθάρρυνση της ορθής επικαιροποίησης των διοικητικών μητρώων, ορισμένα από τα οποία δεν είναι σωστά επικαιροποιημένα γεγονός το οποίο επηρεάζει την ποιότητα των δεδομένων που λαμβάνονται (όπως το ΜΗΤΕ του Υπουργείου Τουρισμού), της εφαρμογής ψηφιακής τροφοδοσίας δεδομένων, αυτοδιαχειριζόμενης από την πλευρά της προσφοράς, και της διασταύρωσης των αποτελεσμάτων με ιστοσυγκομιδή από άλλες πηγές.

Η επικαιροποίηση του μητρώου αποτελεί θεμελιώδη δράση που χρειάζεται συγκεκριμένη προσπάθεια.

⁶ Ενδεικτικά, επισυνάπτεται ένας σύνδεσμος προς τη μεθοδολογία που χρησιμοποιεί το Ισπανικό Ινστιτούτο Στατιστικής (INE) για την Έρευνα Ξενοδοχείων, καθώς και μια μηνιαία έρευνα απογραφής: https://www.ine.es/en/daco/daco42/ocuphotel/meto_eoh_en.pdf

Προτείνεται η διαδικασία αυτή να ψηφιοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο και να αναπτυχθεί ειδική εκστρατεία ευαισθητοποίησης απευθυνόμενη σε οργανισμούς/εταιρείες, έτσι ώστε να υποχρεωθούν να στέλνουν τα δεδομένα τους μέσω δωρεάν ηλεκτρονικής φόρμας. Επίσης, ο χρήστης υποχρεούται να επικαιροποιεί τα δεδομένα σε περίπτωση που αυτά αλλάξουν (χώροι διαμονής, διεύθυνση, παύση λειτουργίας ή άλλο). Συνιστάται να πραγματοποιείται ετήσια εκστρατεία ενθάρρυνσης της επικαιροποίησης των δεδομένων. Αύξηση του ποσοστού ανταπόκρισης στα ερωτηματολόγια, με αντίκτυπο στην ποιότητα και την επικαιρότητα των στατιστικών αποτελεσμάτων.

Ορισμένες φορές, η καθυστέρηση στην παραγωγή και την κοινωνικοποίηση των αποτελεσμάτων οφείλεται στο χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης των πληροφοριοδοτών. Λεπτομερέστερη ανάλυση θα ήταν σκόπιμο να γίνει μέσω ενός μελλοντικού έργου που θα επικεντρώνεται σε αυτό, παρ' όλα αυτά, η παρούσα έκθεση δίνει παρακάτω διάφορες προτάσεις προς υλοποίηση:

- Στην περίπτωση της έρευνας για τα καταλύματα: τυποποίηση και ψηφιοποίηση του βιβλίου επισκεπτών.
- Επανεξέταση της χρηστικότητας του ψηφιακού συστήματος (εφαρμογή «Ξένιος Δίας») και των απαιτήσεων εισαγωγής δεδομένων προκειμένου να τυποποιηθεί η χρήση του μεταξύ των ομάδων μελέτης.
- Ενθάρρυνση της ηλεκτρονικής εισαγωγής δεδομένων μέσω των εμπορικών ξενοδοχειακών ενώσεων.
- Αναθεώρηση του στατιστικού νομικού πλαισίου και αυστηρή εφαρμογή των κυρώσεων.

- Πιθανές εκτιμήσεις και κίνητρα για τον συνεργαζόμενο πληροφοριοδότη, όπως: βαθμολόγηση σε γραμμές βοήθειας ή συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα, οικονομική βοήθεια για τους πληροφοριοδότες που συμπληρώνουν το ηλεκτρονικό έντυπο.

2.2.3 Ανάπτυξη του συστήματος αποθήκευσης δεδομένων και του συστήματος τουριστικών πληροφοριών του Υπουργείου, ως εργαλείου εργασίας για τον ιδιωτικό τομέα και ως εργαλείου θεσμικής αναφοράς για τη χώρα.

1.4 Ενσωμάτωση νέων στατιστικών λειτουργιών για τη μελέτη και παρακολούθηση των κατηγοριών τουρισμού προτεραιότητας

α. Ένας αριθμός κρίσιμων κατηγοριών του τουρισμού στην Ελλάδα, θα απαιτούσε στατιστική μελέτη

Εξετάζοντας το θέμα των επιπτώσεων της πανδημίας σε επιμέρους κατηγορίες τουρισμού στην Ελλάδα, διαπιστώνεται ότι το ελληνικό σύστημα δεν διαθέτει στατιστικές εργασίες που να στοχεύουν στη μελέτη κατηγοριών τουρισμού όπως ο πολιτιστικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός ή ο παράκτιος τουρισμός, για παράδειγμα, ώριμες κατηγορίες που αποτελούν βασικά τμήματα της τουριστικής προσφοράς της χώρας. Το Υπουργείο ή άλλοι φορείς διεξάγουν ειδικές μελέτες που εστιάζουν σε ορισμένες κατηγορίες, αλλά συνιστάται η ενσωμάτωση της μελέτης ορισμένων από αυτές τις κατηγορίες, όπως αυτές που αναφέρονται παραπάνω, στο εθνικό στατιστικό σύστημα, λόγω της συνάφειας και των διαστάσεων τους όσον αφορά τον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο.

Στατιστικές πληροφορίες που σχετίζονται με κατηγορίες τουρισμού:

- δεδομένα κρουαζιέρας από την Τράπεζα της Ελλάδος
- ανάπτυξη εμπειριών όπως το Παρατηρητήριο Βιώσιμου Τουρισμού Αιγαίου (μέρος του Δικτύου INSTO του ΠΟΤ)
- στοιχεία για μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που συγκέντρωσε η ΕΛΣΤΑΤ και παρέχονται από τον Οργανισμό Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (ΟΔΑΠ)

- φόρουμ εργασίας για τον θαλάσσιο τουρισμό και μελέτες ad hoc σχετικά με άλλες κατηγορίες που πραγματοποιούνται από το Υπουργείο Τουρισμού

Ωστόσο, αυτές οι κατηγορίες, μαζί με τον πολιτιστικό τουρισμό, θεωρούνται κρίσιμες κατηγορίες της οικονομίας, στρατηγικής σημασίας σε ανταγωνιστικούς όρους και σημαντικές λόγω του όγκου της ζήτησης, και απαιτείται συλλογή δεδομένων για να είναι δυνατή η παρακολούθησή τους.

Η παρούσα έκθεση ορίζει τη «στατιστική εργασία» ως το σύνολο των δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων, που οδηγούν στην απόκτηση ή/και τη διάδοση στατιστικών αποτελεσμάτων σε συγκεκριμένο τομέα ή θέμα ή περιοχή. Η ανάπτυξη αυτών των εργασιών απαιτεί συλλογή συγκεκριμένων δεδομένων για το σχετικό παραγωγικό μέρος, καθώς και για τη ζήτηση.

β. Μέτρηση κρίσιμων κατηγοριών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Οι κατηγορίες αυτές θεωρούνται κρίσιμες για τον τουρισμό στο σύνολό του και οι στόχοι της υλοποίησης της συστηματικής τους μέτρησης θα είναι οι εξής:

- Η μέτρηση του όγκου, των χαρακτηριστικών και του οικονομικού αντίκτυπου και του αντίκτυπου στην απασχόληση αυτών των κατηγοριών θα πρέπει να παρέχει στοιχεία που θα επιτρέπουν τον καλύτερο σχεδιασμό πτυχών όπως το ρυθμιστικό πλαίσιο της δραστηριότητας, η ανάπτυξη προγραμμάτων ενίσχυσης ή ανταγωνιστικότητας στοχευμένων προς τον επιχειρηματικό ιστό.

- Τα αποτελέσματα θα πρέπει να δίνουν μια ποσοτική και αντικειμενική περιγραφή μιας δραστηριότητας για την οποία, σε πολλές περιπτώσεις, υπάρχουν άλλες διοικήσεις με εξουσίες λήψης αποφάσεων που θα επηρεάσουν άμεσα τα αποτελέσματα του τουρισμού (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού ή τοπικές διοικήσεις).
- Η βελτίωση της γνώσης για τις κρίσιμες ή στρατηγικής σημασίας κατηγορίες τουρισμού θα δώσει τη δυνατότητα να γίνει πιο στοχευμένη δουλειά σε μέτρα αύξησης της ανταγωνιστικότητάς ή θα βοηθήσει στη διαφοροποίηση της προσφοράς της χώρας.

Προτεινόμενες ενέργειες:

Με βάση τα παραπάνω σημεία, συνιστώνται οι εξής ενέργειες:

1.4.1 Προσδιορισμός των προμηθευτών από τα διοικητικά μητρώα.

Γενικά, οι εταιρείες και τα καταλύματα οφείλουν να ακολουθούν διαφορετικές διοικητικές διαδικασίες σε σχέση με τις τοπικές και εθνικές διοικήσεις: εγγραφή για τη λειτουργία, καταβολή τελών, φόρων και άλλες.

Οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να είναι καθορισμένες, ψηφιοποιημένες και οι σχετικές οικονομικές δραστηριότητες να προσδιορίζονται με βάση την τετραψήφια κωδικοποίηση ISIC (Αναθ. 4) ή NACE⁷. Κατηγοριοποίηση των τουριστικών δραστηριοτήτων (τουριστικοί κλάδοι) με τυποποιημένο τρόπο που να επιτρέπει τη διεθνή συγκρισιμότητα. Αυτό είναι θεμελιώδες για την

⁷ UNSTAT: <https://unstats.un.org/unsd/classifications/Family/Detail/1075>

κατάρτιση ενός Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού, ο οποίος μπορεί να υποστηρίξει τη χάραξη πολιτικής, τη λήψη αποφάσεων και την ανάλυση.

1.4.2 Αναφορικά με τη ζήτηση, συνιστάται η προσέγγισή της από την πλευρά της παραγωγής (ποσοτικά), καθώς και μέσω της εισαγωγής νέων μεταβλητών ανάλυσης σε υφιστάμενες έρευνες, έτσι ώστε τα αποτελέσματά τους να μπορούν να συνδεθούν με την ανάλυση αυτών των κατηγοριών. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για έρευνες όπως:

- ο Έρευνα Ποιοτικών Χαρακτηριστικών Ημεδαπών Τουριστών – Έρευνα Διακοπών (ΕΛΣΤΑΤ),*
- ο Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΛΣΤΑΤ) ή*
- ο Έρευνα Συνόρων (Τράπεζα της Ελλάδος)*

1.5 Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού για την Ελλάδα

Θεμελιώδης στόχος θεωρείται το έργο της κατάρτισης Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού για την Ελλάδα. Αυτή η συνθετική στατιστική ανάλυση, που αποτελείται από ένα σύνολο λογαριασμών και πινάκων, με βάση τις μεθοδολογικές αρχές των εθνικών λογαριασμών, παρουσιάζει τις διαφορετικές οικονομικές παραμέτρους του τουρισμού στην οικονομική περιοχή αναφοράς, για μια δεδομένη ημερομηνία αναφοράς. Περιλαμβάνει βασικά τρεις τύπους στοιχείων:

- Λογαριασμούς και πίνακες προσφοράς, οι οποίοι επιχειρούν να χαρακτηρίσουν τη διάρθρωση παραγωγής και κόστους των τουριστικών επιχειρήσεων.

- Πίνακες ζήτησης, οι οποίοι επιχειρούν να χαρακτηρίσουν, από οικονομική άποψη, τα διάφορα είδη τουριστών, τον εθνικό έναντι του διεθνούς τουρισμού, το είδος των αγαθών και των υπηρεσιών που ζητούνται κ.λπ.
- Πίνακες που συσχετίζουν την προσφορά και τη ζήτηση, επιτρέποντας ολοκληρωμένες μετρήσεις της συνεισφοράς του τουρισμού στην οικονομία μέσω μακροοικονομικών μεταβλητών όπως το ΑΕγχΠ, η παραγωγή ή η απασχόληση.

Η Ελλάδα διεξήγαγε ήδη πιλοτική άσκηση το 2017 (έτος βάσης 2015). Το έργο βρίσκεται επί του παρόντος σε εξέλιξη και αναμένεται να είναι διαθέσιμο έως το τέλος του 2023, αλλά όπως αναφέρεται στην έκθεση, επαναλαμβάνοντας τη σημασία της επίτευξής του, ιδίως στο υπό εξέταση θέμα, ως θεμελιώδους εργαλείου για τον υπολογισμό και την εκτίμηση των συνολικών οικονομικών επιπτώσεων (άμεσων, έμμεσων και συνεπαγόμενων). Έχοντας επίγνωση της τεχνικής και θεσμικής πρόκλησης στην ανάπτυξή του, αποτελεί ωστόσο ζωτικό ανταγωνιστικό στοιχείο σε μια χώρα όπου ο τουρισμός έχει κρίσιμες οικονομικές διαστάσεις και θα απαιτηθούν επενδύσεις από την ΕΛΣΤΑΤ ώστε να εξασφαλίσει τους απαραίτητους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους.

Η πιλοτική εμπειρία του 2017 εντόπισε ήδη κενά στην ανάπτυξή του, μεταξύ άλλων:

- Ο ΔΛΤ χρειάζεται ένα ευρύτερο χαρτοφυλάκιο στατιστικών για τον τουρισμό από το σημερινό που παρέχει η ΕΛΣΤΑΤ.
- Εισαγωγή στοιχείων από τους εθνικούς λογαριασμούς.
- Συνεργασία της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με τα στοιχεία από την Έρευνα Συνόρων και το Ισοζύγιο Πληρωμών.

- Ενημέρωση και ορθή διαχείριση του μητρώου τουριστικών επιχειρήσεων του Υπουργείου Τουρισμού.

Προτεινόμενες ενέργειες:

Με βάση τα παραπάνω σημεία, συνιστώνται οι εξής ενέργειες:

1.5.1 Προτεραιότητα και προώθηση της ανάπτυξης των δράσεων που έχουν εντοπιστεί και εκκρεμούν για την ολοκλήρωση του ΔΛΤ, οι οποίες έχουν ήδη συγκεντρωθεί στα αποτελέσματα της πιλοτικής εμπειρίας.

1.6 Εμβάθυνση του προσδιορισμού και της μέτρησης της πλευράς παραγωγής

Ανεξάρτητα από το εάν η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί προκαταρκτικό βήμα που περιλαμβάνεται στο έργο για τον ΔΛΤ, προτείνεται να δοθεί προτεραιότητα σε αυτό. Ο προσδιορισμός του πληθυσμού των τουριστικών κλάδων στα μητρώα θα μας επιτρέψει να μετρήσουμε κρίσιμες πτυχές όπως η απασχόληση ή οι οικονομικές επιδόσεις του τομέα.

Δεν συνδέεται το σύνολο της δραστηριότητας των τουριστικών κλάδων με την τουριστική ζήτηση, αλλά τα αποτελέσματα προκύπτουν και από την κατανάλωση των κατοίκων, σε διαφορετικές αναλογίες ανάλογα με τους κλάδους, τους τόπους και την εποχή. Ωστόσο, η μέτρηση του κλάδου συνολικά παρέχει πολύ σημαντικές πληροφορίες με ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων δημιουργίας συσχετισμών. Γνωρίζοντας τις επιπτώσεις που συνδέονται με μια κρίση σε κάθε έναν από αυτούς τους κλάδους, μπορούμε να κατανοήσουμε και να προβλέψουμε τις επιπτώσεις των αποφάσεων σε θέματα όπως οι ρυθμίσεις, η παροχή βοήθειας ή οι αλλαγές στη λειτουργία αυτών των υπηρεσιών.

Προτεινόμενες ενέργειες:

1.6.1 Απόπειρα συγκέντρωσης όλων των συνιστωσών του υπό μελέτη σύμπαντος με βάση μια 4-ψήφια ταξινόμηση:

1. Καταλύματα για επισκέπτες
2. Υπηρεσίες ποτών και τροφίμων
3. Σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών
4. Οδικές μεταφορές επιβατών
5. Ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών

6. Αεροπορικές μεταφορές επιβατών
7. Ενοικίαση μεταφορικών μέσων
8. Δραστηριότητες ταξιδιωτικών γραφείων και άλλων υπηρεσιών κρατήσεων
9. Πολιτιστικές δραστηριότητες
10. Αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες
11. Λιανικό εμπόριο χαρακτηριστικών τουριστικών προϊόντων χώρας
12. Άλλες χαρακτηριστικές τουριστικές δραστηριότητες χώρας

1.7 Ομάδα διαβούλευσης για τον τουρισμό

Η ευελιξία στη λήψη αποφάσεων και οι λειτουργικές αλλαγές σε σχέση με τη διαχείριση της κρίσης της πανδημίας συχνά απαιτούσαν την αξιολόγηση ορισμένων ζητημάτων που σχετίζονται με την παραγωγική πλευρά του τουρισμού, πληροφορίες που δεν ήταν διαθέσιμες. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της κρίσης στις τουριστικές επιχειρήσεις, ή των επιπτώσεων των κυβερνητικών μέτρων που ελήφθησαν για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομία του τομέα, θα απαιτούσε ένα ταχύ και ευέλικτο διμερές σύστημα πληροφόρησης, το οποίο δεν είναι διαθέσιμο στις περισσότερες χώρες. Μια τέτοια ενέργεια κατέστη δυνατή σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω των επιχειρηματικών ενώσεων, που ήρθαν σε επαφή με εταίρους μέσω των τομεακών οργανώσεών τους. Ωστόσο, αυτό δεν είναι κάτι προσβάσιμο για τη δημόσια διοίκηση και τα αποτελέσματα δεν είναι αντιπροσωπευτικά.

Για τη διαχείριση κρίσεων και τη λήψη αποφάσεων θα απαιτηθεί ένα καθιερωμένο σύστημα εκ των προτέρων διαβούλευσης μεταξύ των δημόσιων αρχών και του επιχειρηματικού τομέα, έτσι ώστε να μπορούν να εδραιωθούν οι κατάλληλες διαβουλεύσεις και τα αποτελέσματα να παρακολουθούνται βραχυπρόθεσμα. Σε σχέση με το προηγούμενο μέτρο για τον προσδιορισμό των τουριστικών κλάδων, προτείνεται να συσταθεί μια ομάδα διαβούλευσης βάσει αυτού του μητρώου. Πρόκειται για μια αντιπροσωπευτική ομάδα για κάθε έναν από τους επιλεγμένους κλάδους (καταλύματα, τουριστικές δραστηριότητες, πολιτιστικός τομέας, ενοικίαση αυτοκινήτων κ.λπ.), με την οποία θα υπάρχει κατά καιρούς διαβούλευση online για τη συγκέντρωση πληροφοριών βραχυπρόθεσμα.

Προτεινόμενες ενέργειες:

- 2.7.1 *Ο σχεδιασμός μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας για κάθε κλάδο του τουρισμού. Ο σχεδιασμός αυτός μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους (μέσω επιχειρηματικών ενώσεων ή με ηλεκτρονική εγγραφή μέχρι να ολοκληρωθεί το δείγμα).*
- 2.7.2 *Για να εξασφαλιστεί το κατάλληλο επίπεδο ανταπόκρισης, συνιστάται να συνδεθούν τα οφέλη με τη συμμετοχή, όπως η ανταλλαγή αποτελεσμάτων, η πρόσβαση σε επαγγελματικά φόρουμ ή η απόκτηση κάποιου είδους σφραγίδας διάκρισης που θα μπορεί να χρησιμοποιεί η εταιρεία στην επικοινωνία της.*
- 2.7.3 *Προτείνεται να χρησιμοποιείται η ομάδα για τη δημιουργία ενός συνεχούς συνθετικού δείκτη επιχειρηματικής εμπιστοσύνης, με μια σειρά από συναφή βραχυπρόθεσμα ερωτήματα, τα οποία θα αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε εποχής (για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ενός κυβερνητικού μέτρου ή για την παροχή συγκεκριμένων δεδομένων σχετικά με την απασχόληση, για παράδειγμα).*

1.8 Ομάδα διαβούλευσης για τον εγχώριο τουρισμό

Η διαχείριση μιας κρίσης του μεγέθους της COVID-19 θα απαιτούσε τη σφυγμομέτρηση της ζήτησης με σχετικά ευέλικτα αποτελέσματα. Αντίστοιχα με τα όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, προτείνεται η δημιουργία μιας ομάδας εγχώριας τουριστικής ζήτησης, κυρίως για τους ακόλουθους λόγους:

- Πιστεύεται ότι ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει ο εθνικός πελάτης στους προορισμούς, απέναντι στην απώλεια διεθνών επισκεπτών, είναι ένα πλεονέκτημα που θα πρέπει να διατηρηθεί και να συντηρηθεί με την πάροδο του χρόνου, για να βοηθήσει στην αντιστάθμιση της απώλειας του διεθνούς τουρισμού λόγω της πανδημίας.
- Πρόσφατα εμφανίστηκαν και άλλοι παράγοντες που θα επιβραδύνουν την ανάκαμψη της διεθνούς ζήτησης, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία και η απότομη αύξηση του πληθωρισμού στις αγορές προέλευσης. Όλα αυτά υποδηλώνουν μείωση των διεθνών ταξιδιών.

Η τρέχουσα στατιστική εργασία της ΕΛΣΤΑΤ με στόχο τη μελέτη και τον χαρακτηρισμό της τουριστικής ζήτησης των Ελλήνων κατοίκων - Ποιοτικά Χαρακτηριστικά των ημεδαπών τουριστών (Έρευνα Διακοπών) - διενεργείται σε ετήσια βάση και είναι ζωτικής σημασίας για διάφορους υπολογισμούς, αλλά δεν συνιστά ευέλικτο εργαλείο για την ταχεία αξιολόγηση άλλων θεμάτων. Ωστόσο, η ύπαρξη μιας ειδικής ομάδας για τη μελέτη ορισμένων πτυχών της τοπικής ζήτησης θα επιτρέψει στην ελληνική κυβέρνηση να παράσχει σημαντικές πληροφορίες για την αγορά του τομέα με άλλους στόχους.

Προτεινόμενες ενέργειες:

2.8.1. Ο σχεδιασμός μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας εγχώριας τουριστικής ζήτησης.

Μπορεί να γίνει ad hoc ή να ανατεθεί σε τρίτους.

1.8.2 Προτείνεται το ερωτηματολόγιο προς την ομάδα να περιλαμβάνει ερωτήσεις για θέματα όπως: η πρόθεση για ταξίδι τους επόμενους τρεις μήνες εντός της Ελλάδας (με τουλάχιστον μία διανυκτέρευση και με βασικό σκοπό του ταξιδιού τον τουρισμό), ο αριθμός των ταξιδιών, οι προορισμοί εντός της Ελλάδας, η κατηγορία ταξιδιού (MICE, θάλασσα, χειμερινά αθλήματα, πολιτιστικά και άλλα) και ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός ανά άτομο ή για την ομάδα που θα ταξιδέψει (αναφέροντας τον αριθμό των ατόμων).

1.9 Αναθεώρηση και επικαιροποίηση του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΜΗΤΕ) του Υπουργείου Τουρισμού

Το μητρώο αυτό αποτελεί βασικό διοικητικό μητρώο των χωρών. Η ορθή κατάρτιση και επικαιροποίηση του μητρώου αυτού επιτρέπει στους αντίστοιχους φορείς να προσδιορίζουν το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος του τουριστικού κλάδου και, ταυτόχρονα, αποτελεί το διοικητικό μητρώο του τουρισμού.

Το μητρώο αυτό δεν είναι επί του παρόντος αντιπροσωπευτικό, επομένως δεν καλύπτει τον πληθυσμό ανάλυσης της μελέτης, ούτε είναι επικαιροποιημένο. Πρόκειται για ένα σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, καθώς παρεμποδίζει το στατιστικό έργο της ΕΛΣΤΑΤ ή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων για τα Τουριστικά Καταλύματα είναι επικαιροποιημένο μέχρι την 06.06.2017, ημερομηνία συμμόρφωσης με το καθεστώς γνωστοποίησης έναρξης λειτουργίας ή τροποποίησης τουριστικών καταλυμάτων, μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας <https://notifybusiness.gov.gr> της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4442/2016. Στο πλαίσιο αυτό, οι Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού κατόρθωσαν να συσχετίσουν τα αρχεία των κοινοποιήσεων με τα αντίστοιχα του Μητρώου μέχρι τις 18/3/2019.

Σε περίπτωση μεταβολής των δεδομένων, οι εταιρείες υποχρεούνται να τα δηλώνουν στις αρμόδιες Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού. Στη συνέχεια, ο εργαζόμενος εισάγει αυτές τις αλλαγές (νέα δεδομένα) στο σύστημα το οποίο ενημερώνεται αυτόματα.

Ως εκ τούτου, η παροχή στοιχείων μέσω του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι περιορισμένη και δεν απεικονίζει πλήρως τα τουριστικά καταλύματα που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα.

Επιπλέον, το μητρώο παρουσιάζει στοιχεία για τις «εταιρείες» και όχι για τα «καταλύματα», τα οποία είναι απαραίτητα για τον στατιστικό σχεδιασμό.

Προτεινόμενες ενέργειες:

- 2.9.1. Αναθεώρηση και βελτίωση της διαδικασίας κατάρτισης του μητρώου ως βασικό εργαλείο στατιστικής ανάλυσης*
- 2.9.2. Αναθεώρηση και βελτίωση της διαδικασίας επικαιροποίησης του μητρώου. Συνιστάται τριμηνιαία επικαιροποίηση.*
- 2.9.3. Συνιστάται η ψηφιοποίηση αυτών των διαδικασιών όσο το δυνατόν περισσότερο και η σύνδεσή τους με μέτρα παρόμοια με εκείνα που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.3 σχετικά με την αύξηση του ποσοστού ανταπόκρισης.*

1.10 Ενσωμάτωση νέων μεταβλητών στην έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα» (ΕΛΣΤΑΤ)

Τα δεδομένα σχετικά με τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία, σε παρόμοια καταλύματα και σε κάμπινγκ συγκεντρώνονται από τη μηνιαία αυτή έρευνα απογραφής. Κάθε κατάλυμα ή κάμπινγκ συμπληρώνει ένα ερωτηματολόγιο για κάθε μήνα λειτουργίας του. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι υποχρεωτική για όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ. Πρόκειται για απογραφική έρευνα που διεξάγεται σε μηνιαία βάση. Τα δεδομένα συγκεντρώνονται μέσω της συλλογής και επεξεργασίας των σχετικών δεδομένων που υποβάλλονται, μέσω ειδικού ερωτηματολογίου, από ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και κάμπινγκ για κάθε μήνα λειτουργίας. Τα ερωτηματολόγια υποβάλλονται ως επί το πλείστον ηλεκτρονικά, μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής της ΕΛΣΤΑΤ «Ξένιος Ζευς» ή, εναλλακτικά, σε έντυπη μορφή, για καταλύματα που δεν έχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής. Η έρευνα βασίζεται στο Στατιστικό Μητρώο καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και

κάμπινγκ, το οποίο ενημερώνεται στη διάρκεια του έτους, ώστε τα στοιχεία να αναφέρονται στον πραγματικό αριθμό καταλυμάτων και κάμπινγκ που λειτουργούν.

Στο κεφάλαιο αυτό προτείνονται ορισμένες νέες ή συμπληρωματικές μεταβλητές για τη βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας των αποτελεσμάτων, ως εξής:

Προτεινόμενες ενέργειες:

2.10.1. Ενσωμάτωση του αιτήματος για δεδομένα απασχόλησης στο ερωτηματολόγιο.

Τα δεδομένα για την απασχόληση μπορούν επίσης να ζητηθούν ανά φύλο και κατηγορία απασχόλησης (προσωρινή ή μόνιμη).

2.10.2. Συλλογή δεδομένων πληρότητας ανά δωμάτιο και όχι μόνο ανά κλίνη.

Αυτές οι πληροφορίες θα μας επιτρέψουν να αξιολογήσουμε καλύτερα τα δεδομένα πληρότητας που λαμβάνονται (καθώς το κατάλυμα πουλάει δωμάτια), και να υπολογίσουμε τους δείκτες κερδοφορίας, όπως ADR ή η RevPAR.

2.10.3. Συλλογή δεδομένων ADR (Μέση Ημερήσια Τιμή).

Είναι μια μεταβλητή υψηλού ενδιαφέροντος για την ανάλυση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας του ξενοδοχειακού κλάδου, καθώς και απαραίτητη για τον υπολογισμό δεικτών όπως ο RevPAR (Έσοδα ανά Διαθέσιμο Δωμάτιο), η πιο σημαντική μέτρηση που χρησιμοποιείται στον ξενοδοχειακό κλάδο για την αξιολόγηση της οικονομικής απόδοσης ενός καταλύματος ή μιας αλυσίδας.

1.11 Προτεινόμενα μέτρα: συνοπτικός πίνακας

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα μέτρα που αναπτύχθηκαν στο κεφάλαιο και περιγράφονται ανωτέρω, προσδιορίζοντας επίσης την προτεινόμενη προτεραιοποίηση:

- Πολύ επείγον: μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν άμεσα από το Υπουργείο Τουρισμού και τα ενδιαφερόμενα μέρη του,
- Επείγον: μέτρα που είναι σημαντικά και πρέπει να ληφθούν υπόψη και να εφαρμοστούν για να εξασφαλιστεί σημαντική βελτίωση της διαδικασίας παρακολούθησης,
- Σκόπιμο: μέτρα και δράσεις που θα είναι πολύ ευεργετικά και θα συμπληρώνουν τις προσπάθειες όλων των μερών.

Πίνακας 1: Πίνακας προτεραιοποίησης των προτεινόμενων μέτρων

Παρ.	Προτεινόμενα μέτρα	Προτεραιότητα
2.1	Διακυβέρνηση, συνεργασία και διοργανικός συντονισμός: Ο ρόλος των στατιστικών τουρισμού και των συστημάτων πληροφοριών των χωρών στη διαχείριση της κρίσης της νόσου COVID-19	
2.2.1	Αναδιάρθρωση και επανασχεδιασμός μιας προσέγγισης για την αρμοδιότητα της παραγωγής και συλλογής στατιστικών στοιχείων και γνώσεων για τον ελληνικό τουρισμό από το Υπουργείο Τουρισμού, προσδιορίζοντας ποιες είναι οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες, έτσι ώστε οι εμπλεκόμενοι θεσμοί να μπορούν να προσαρμοστούν τεχνικά.	Πολύ επείγον
2.2.2	Επίτευξη των απαραίτητων συμφωνιών στο πλαίσιο αυτής της αναδιάρθρωσης με τους υπόλοιπους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που συμμετέχουν στη στατιστική παραγωγή και έρευνα.	Πολύ επείγον
2.2.3	Συγκέντρωση στατιστικών πληροφοριών και πληροφοριών για την αγορά σε ένα ενιαίο ηλεκτρονικό αποθετήριο, ένα Ολοκληρωμένο Στατιστικό Σύστημα Τουρισμού υπό την ευθύνη του Υπουργείου.	Πολύ επείγον
2.2.4	Η νέα αυτή προσέγγιση θα απαιτήσει επενδύσεις για την ενίσχυση της σημερινής δομής του ανθρώπινου δυναμικού και	Επείγον

	των διαθέσιμων μέσων στις εμπλεκόμενες υπουργικές υπηρεσίες, καθώς και στην ΕΛΣΤΑΤ.	
2.2.5	Ετήσια ατζέντα αναγκών για τουριστική έρευνα, με βάση τις πραγματικές ανάγκες που εντοπίζονται στον τομέα, έτσι ώστε το Υπουργείο να είναι πιο αποτελεσματικό και να βελτιστοποιεί τους προϋπολογισμούς.	Επείγον
2.2.6	Ανάπτυξη ετήσιου επικοινωνιακού σχεδίου για την κοινωνικοποίηση των αποτελεσμάτων μεταξύ του τουριστικού τομέα και των διαχειριστών πόρων και προορισμών.	Επείγον
2.2	Η ανάγκη μέτρησης της βιωσιμότητας του τουρισμού	
2.2.1	Ανάπτυξη του Εθνικού Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης από το διεθνές μεθοδολογικό πλαίσιο, το οποίο αναπτύχθηκε από τον ΠΟΤ και ευθυγραμμίστηκε με το Εθνικό Στατιστικό Σύστημα για τον Τουρισμό.	Επείγον
2.2.2	Το Υπουργείο να κατευθύνει και να συντονίζει τις διάφορες τοπικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, οι οποίες είναι πιθανό να προκύψουν ως αποτέλεσμα των ταμείων ανάκαμψης της ΕΕ, έτσι ώστε να υπάρχει ευθυγράμμιση με το σύστημα της χώρας.	Σκόπιμο
2.3	Ενίσχυση της ψηφιοποίησης των διαδικασιών και της ανάλυσης της στατιστικής παραγωγής	
2.3.1	Διεξαγωγή ανάλυσης των τρεχουσών διαδικασιών συλλογής δεδομένων των κύριων τουριστικών δραστηριοτήτων (ειδικά της ΕΛΣΤΑΤ) και ενσωμάτωση περισσότερων και καλύτερων ψηφιακών εργαλείων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, με στόχο τη μείωση του χρόνου που απαιτείται για τη δημοσίευση και την κοινωνικοποίηση των δεδομένων, ένα θεμελιώδες ζήτημα σε έναν τόσο δυναμικό τομέα όπως ο τουρισμός.	Πολύ επείγον
2.3.2	Ενθάρρυνση της ορθής επικαιροποίησης των διοικητικών μητρώων, ορισμένα από τα οποία δεν είναι σωστά επικαιροποιημένα γεγονός το οποίο επηρεάζει την ποιότητα των δεδομένων που λαμβάνονται (όπως το ΜΗΤΕ του Υπουργείου Τουρισμού), της εφαρμογής ψηφιακής τροφοδοσίας δεδομένων, αυτοδιαχειριζόμενης από την πλευρά της προσφοράς, και της διασταύρωσης των αποτελεσμάτων με ιστοσυγκομιδή από άλλες πηγές.	Πολύ επείγον
2.3.3	Ανάπτυξη του συστήματος αποθήκευσης δεδομένων και του συστήματος τουριστικών πληροφοριών του Υπουργείου, ως εργαλείου εργασίας για τον ιδιωτικό τομέα και ως εργαλείου θεσμικής αναφοράς για τη χώρα.	Πολύ επείγον

2.4	Ενσωμάτωση νέων στατιστικών λειτουργιών για τη μελέτη και παρακολούθηση των κατηγοριών τουρισμού προτεραιότητας	
2.4.1.	Προσδιορισμός των προμηθευτών από τα διοικητικά μητρώα.	Πολύ επείγον
2.4.2.	Αναφορικά με τη ζήτηση, συνιστάται η προσέγγισή της από την πλευρά της παραγωγής (ποσοτικά), καθώς και μέσω της εισαγωγής νέων μεταβλητών ανάλυσης σε υφιστάμενες έρευνες, έτσι ώστε τα αποτελέσματά τους να μπορούν να συνδεθούν με την ανάλυση αυτών των κατηγοριών.	Σκόπιμο
2.5	Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού για την Ελλάδα	
2.5.1.	Προτεραιότητα και προώθηση της ανάπτυξης των δράσεων που έχουν εντοπιστεί και εκκρεμούν για την ολοκλήρωση του ΔΛΤ, οι οποίες έχουν ήδη συγκεντρωθεί στα αποτελέσματα της πιλοτικής εμπειρίας. [να περιληφθούν λεπτομέρειες σε υποσημείωση σχετικά με την εν λόγω πιλοτική εργασία]	Πολύ επείγον
2.6	Εμβάθυνση του προσδιορισμού και της μέτρησης της πλευράς παραγωγής	
2.6.1.	Απόπειρα συγκέντρωσης όλων των συνιστωσών του υπό μελέτη σύμπαντος με βάση μια 4-ψήφια ταξινόμηση.	Πολύ επείγον
2.7	Ομάδα διαβούλευσης για τον τουρισμό	
2.7.1.	Ο σχεδιασμός μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας για κάθε κλάδο του τουρισμού. Ο σχεδιασμός αυτός μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους (μέσω επιχειρηματικών ενώσεων ή με ηλεκτρονική εγγραφή μέχρι να ολοκληρωθεί το δείγμα).	Σκόπιμο
2.7.2.	Για να εξασφαλιστεί το κατάλληλο επίπεδο ανταπόκρισης, συνιστάται να συνδεθούν τα οφέλη με τη συμμετοχή, όπως η ανταλλαγή αποτελεσμάτων, η πρόσβαση σε επαγγελματικά φόρουμ ή η απόκτηση κάποιου είδους σφραγίδας διάκρισης που θα μπορεί να χρησιμοποιεί η εταιρεία στην επικοινωνία της.	Σκόπιμο
2.7.3.	Προτείνεται να χρησιμοποιείται η ομάδα για τη δημιουργία ενός συνεχούς συνθετικού δείκτη επιχειρηματικής εμπιστοσύνης, με μια σειρά από συναφή βραχυπρόθεσμα ερωτήματα, τα οποία θα αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε εποχής (για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ενός κυβερνητικού μέτρου ή για την παροχή συγκεκριμένων δεδομένων σχετικά με την απασχόληση, για παράδειγμα).	Σκόπιμο
2.8	Ομάδα διαβούλευσης για τον εγχώριο τουρισμό	

2.8.1.	Ο σχεδιασμός μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας εγχώριας τουριστικής ζήτησης.	Σκόπιμο
2.8.2.	Προτείνεται το ερωτηματολόγιο προς την ομάδα να περιλαμβάνει ερωτήσεις για θέματα όπως: η πρόθεση για ταξίδι τους επόμενους τρεις μήνες εντός της Ελλάδας (με τουλάχιστον μία διανυκτέρευση και με βασικό σκοπό του ταξιδιού τον τουρισμό), ο αριθμός των ταξιδιών, οι προορισμοί εντός της Ελλάδας, η κατηγορία ταξιδιού (MICE, θάλασσα, χειμερινά αθλήματα, πολιτιστικά και άλλα) και ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός ανά άτομο ή για την ομάδα που θα ταξιδέψει (αναφέροντας τον αριθμό των ατόμων).	Σκόπιμο
2.9	Αναθεώρηση και επικαιροποίηση του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΜΗΤΕ) του Υπουργείου Τουρισμού	
2.9.1.	Αναθεώρηση και βελτίωση της διαδικασίας κατάρτισης του μητρώου ως βασικό εργαλείο στατιστικής ανάλυσης	Πολύ επείγον
2.9.2.	Συνιστάται η ψηφιοποίηση αυτών των διαδικασιών όσο το δυνατόν περισσότερο και η σύνδεσή τους με μέτρα παρόμοια με εκείνα που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.3 σχετικά με την αύξηση του ποσοστού ανταπόκρισης.	Πολύ επείγον
2.10	Ενσωμάτωση νέων μεταβλητών στην έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα» (ΕΛΣΤΑΤ)	
2.10.1.	Ενσωμάτωση του αιτήματος για δεδομένα απασχόλησης στο ερωτηματολόγιο.	Επείγον
2.10.2.	Συλλογή δεδομένων πληρότητας ανά δωμάτιο και όχι μόνο ανά κλίνη.	Επείγον
2.10.3.	Συλλογή δεδομένων ADR (Μέση Ημερήσια Τιμή) (για την κατάρτιση και του δείκτη RevPAR).	Σκόπιμο